

11 Aralık 2016

3603 HALLAQ, Wael B. Caliphs, jurists and the Saljūqs in the political thought of Juwaynī. *The Caliphate and Islamic statehood formation, fragmentation and modern interpretation*. Ed. Carool Kersten. Berlin: Gerlach, 2015, pp. 210-225 (II). Originally published in *Muslim World*, 74 (1984), pp.26-41.

Cüveyni
030688
Hilafet
0812/2
Seliukliler
180689

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

252568

Ferdowsi, the Mongols and the History of Iran

ART, LITERATURE AND CULTURE FROM
EARLY ISLAM TO QAJAR PERSIA

Studies in Honour of Charles Melville

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	252568
Tas. No:	

Edited by

Robert Hillenbrand, A.C.S. Peacock
and Firuza Abdullaeva

I.B. TAURIS

LONDON · NEW YORK

Published by I.B. Tauris & Co. Ltd
In association with the Iran Heritage Foundation

2013

KADDE YAYIMLANDIKTAN
MIRA GELEN DOKUMAN

13

Juvayni's historical consciousness

Beatrice Forbes Manz

09 Nisan 2017

Civeyni, Ata melik (030688)

We owe much of our narrative of Mongol conquest and early rule in Iran to one historian, 'Ala' al-Din 'Ata Malik Juvayni (1226–83). Nonetheless, Juvayni's *Tarikh-i Jahan-gusha* has been much more often mined than analysed. Where it has been discussed, the primary issue has been Juvayni's attitude towards the Mongols; how could a member of the Persian elite praise the people who ravaged his homeland? Juvayni's sympathetic portrayal of the last Khwarazmshah is considered to show his true feelings, while to explain his praise of the Mongols some scholars have suggested that he wrote at two levels, offering his more sophisticated readers a hidden message in which he blamed the oppressors.¹ However, as Charles Melville has pointed out, Juvayni's identity as a bureaucrat made his attitude towards the new rulers inevitable – when the Mongols took over Khurasan, the Juvaynis went into their employ, as they had earlier gone into that of the victorious Khwarazmshahs.² Juvayni and his father were both in Mongol service and his family's standing was thus tied to Chinggisid success. On the other hand, to condemn the family's former employers would belittle the achievements of earlier generations.

In this paper I shall follow Charles Melville's lead and examine how Juvayni's historical consciousness reflects his identity as member of a bureaucratic family that served under successive dynasties in exceptionally turbulent times. Such a position engendered not just ambivalent loyalties, but multiple ones. Like most histories, the *Tarikh-i Jahan-gusha* was written for the victor, but the vanquished are remarkably well represented. Juvayni interrupts his narrative of Mongol conquests to give the history of three defeated powers: the Uyghurs, Khwarazmshahs,

030688

DIA

CÜVEYNÎ, Atâ Melik

Sims, Eleanor

A dispersed late-Safavid copy of the Tarikh-i Jahangusha-yi Khaqan Sahibqiran .-- The British Museum Press, London, 2002 : Safavid art and architecture, Edit. by Sheila R. Canby , pp. 54-57,

Iran - 17th century | Europe (general) | Occidentalism | Painting - book illustration & albums;
Juwayni, Ala' al-Din Ata-Malik

The Mongols' Middle East

Continuity and Transformation in Ilkhanid Iran

Edited by

Bruno De Nicola and Charles Melville

MADE YAYIMLANDIKTAN
SONRA CELEN DOKUMAK

03 Ağustos 2017

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	253970
Tas. No:	855.41 NON

BRILL

LEIDEN | BOSTON

2016

Caseyri Atameli
030688

CHAPTER 7

Historical Epic as Mongol Propaganda? Juwaynī's Motifs and Motives

Judith Kolbas*

Overview

It is often said that history is written by the conquerors. If so, steppe groups are the exception. It is the conquered people of the Middle East who have provided the most information about Mongol origins and successes there. One author, 'Alā' al-Dīn 'Aṭā Malik Juwaynī (1226–83) has been particularly important since he was involved in some of the contemporary events and consciously reflected on history. As a result, his knowledge and skillful writing have greatly affected understanding of the Mongols. His work, *Tārīkh-i jahān gushā*,¹ which has been translated into English by John Andrew Boyle as *Genghis Khan: the History of the World-Conqueror*,² can be considered not only a history but also a literary masterpiece. As such, it merits critical analysis, which a number of scholars have provided. Melville has carefully reviewed a number of these scholars;³ but, so far, none have approached the work as representing the transformation of two strong cultures. For example, Rypka simply held that "Juvaini's style alternates between a greater and lesser degree of ornamental rhetoric."⁴ On the other hand, Morgan noted that "the Persian sources have remained much the same . . .," thereby identifying a good deal of the problem since the sources have been reviewed over and over again. Nevertheless in some respects, as he observed, there has been a shift from an overwhelming emphasis on the Mongol invasions and mass destruction to the demographic,

* I am indebted to several people who have helped me to understand my originally rather inarticulate concerns about the text. They are Bruno De Nicola as editor for his careful and encouraging comments, Barbara Brend for her exploration with me of literary matters and James Clark for his help with rhetoric. Literary analysis is completely removed from my normal field of economic history, so their assistance has been crucial.

1 Juwaynī/Qazwīnī.

2 Juwaynī/Boyle.

3 Melville, "Jahangosha," 378–82.

4 Rypka, "Poets and Prose Writers," 550–625, 623.

155-171

religions. Moreover, as we saw before, even if the corrupt beliefs prevent one from reaching God and salvation, they also possess the positive function of encouraging the search for the truth. In a sense Muslims start on the same footing, since even many of the Islamic exoteric beliefs should be superseded, such as in the case of the Qur'ānic account of the corporeal afterlife.⁷³ Accordingly, the Ikhwān encourage their followers to purify their own beliefs, as opposed to focusing on finding faults in the beliefs of others.⁷⁴ The absence of all false beliefs, which the Ikhwān attribute to the saintly 'friends of God' (*awliyā' Allāh*), is in any case fully completed only as a consequence of attaining true, in essence philosophical, knowledge of God.⁷⁵ Islam undoubtedly represents the best religion for the Ikhwān in that it contains less corrupt beliefs than any other religion. But all religions contain a sufficient amount of the truth to serve as starting points for the independent pursuit of truth. The Ikhwān's view of religions is then genuinely pluralistic in that they recognize all religions, despite their defects, as valid in the sense of representing means for approaching God.

CONCLUSIONS

The 42nd Epistle may be viewed as the Ikhwān's answer to the problem of religious scepticism induced by the doctrinal diversity of their time. The Ikhwān's starting point is universalistic in that they set the question against the consensus of prophets and philosophers supposedly underlying religions in general, rather than the doctrinal framework of a specific religious creed, such as Islam. The Ikhwān's stance on religious diversity is pluralistic in that they regard *all* religions to be valid, even if not equally valid, means for approaching God. This pluralistic outlook is founded on multiple grounds. Firstly, the distinction between the exoteric and esoteric aspects of religion implies the existence of a plurality of valid particular representations of the universal esoteric truth. Secondly, the minimalistic interpretation of what constitutes the core of religious belief allows the Ikhwān to see all religions as embodying it for the most part, even if not completely. Thirdly, the Ikhwān's assessment that the doctrinal divergence constitutes a necessary, and even beneficial, part of the progression towards truth, allows them to show lenience towards even the clearly invalid doctrines contained in many religions.

⁷³ Ibid, 528.

⁷⁴ Ibid, 501.

⁷⁵ Ibid, 531.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA CELEN DOKUMAN

03 Ağustos 2017

POWER VS. AUTHORITY: AL-JUWAYNĪ'S INTERVENTION IN PRAGMATIC POLITICAL THOUGHT

SOHAIRA SIDDIQUI
Georgetown University, Qatar

In her article, 'What is Authority?', Hannah Arendt draws a distinction between authority and power, arguing that scholars have either conflated the two terms, or worse, disregarded the importance of the former. According to her, authority gives 'the world permanence and durability which human beings need precisely because they are mortals—the most unstable and futile beings we know of'.¹ It exists apart from and beyond power because while power gives order and is intended to create obedience through coercion or persuasion in the present, authority extends into the past, rooting the present and endowing it with a sense of permanence, durability and continuity. To this extent she states, '[t]he authority of the living was always derivative, depending upon...the authority of the founders, who were no longer among the living. Authority, in contradistinction to power (*potestas*), had its roots in the past, but this past was no less present in the actual life of the city than the power and strength of the living'.² Because authority is rooted in the past, Arendt argues that it relies upon the preservation of tradition 'by handing down from one generation to the next the testimony of the ancestors, who first had witnessed and created the sacred founding and then augmented it by their authority through centuries. As long as this tradition was uninterrupted, authority was inviolate; and to act without authority and tradition...was inconceivable'.³ Thus, tradition and authority become more important than brute power which she believes to be limited both in longevity and persuasive ability. The strength of authority, however, is also bound to religion, as traditions, to the extent that they are past-looking, return to a sacred moment or a sacred beginning. The archetypical case of this trinity of tradition, religion and

¹ Hannah Arendt, 'What is Authority' in *Between Past and Future: Six Exercises in Political Thought* (New York: The Viking Press, 1961), 95.

² Ibid, 122.

³ Ibid, 124.

3118 KOLBAS, Judith. Historical epic and Mongol
propaganda? Juwaynī's motifs and motives. *The
Mongols' Middle East: continuity and transformation*
in Ilkhanid Iran. Ed. Bruno De Nicola and Charles
Melville. Leiden: Brill, 2016, (Islamic History and
Civilization: Studies and Texts, 127), pp. 155-171.
On Alā' al-Dīn 'Aṭā-Malik Juvaynī's historical
writing.

03-688

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

21 Kasım 2017

KOLBAS, Judith. Historical epic and Mongol
propaganda? Juvayni's motifs and motives. *The*
Mongols' Middle East: continuity and transformation
in Ilkhanid Iran. Ed. Bruno De Nicola and Charles
Melville. Leiden: Brill, 2016, (Islamic History and
Civilization: Studies and Texts, 127), pp. 155-171.
On Ala' al-Din 'Atā-Malik Juvayni's historical
writing.

Mosoller

131515

Juvayni: Atā-Malik

030688

01 Ocak 2019

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

جوینی، عظاملک بن محمد

(۶۲۳-۶۸۱ ق). علاءالدین ابوالمظفر عظاملک بن بهاءالدین محمد جوینی تاریخ نگار، دیوانی، صاحب منصب دربار ایلخانان مغول، حاکم دست نشاندۀ ایلخانان بر عراق عرب و خوزستان.

جوینی اهل روستای آزادوار جوین، در نزدیکی سبزوار کنونی، بود. خاندان جوینی از خاندان های دولت مرد ایرانی بودند که اعضای آن در دولت سلجوقیان و خوارزمشاهیان و مغولان در دیوان و دربار مصدر امور بودند و شغل دیوانی را، حتی به بهای جان، به نسل بعدی شان منتقل می ساختند (صفا، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۰؛ رجبزاده، ص ۴۲۵-۴۲۷؛ نوایی، ص ۷۷).

پدر و نیا و دایی عظاملک همه از دبیران و نویسندگان فاضل بودند که در خدمت سلاطین زمان می زیستند. در ۵۸۸ ق، نیای بزرگ او، بهاءالدین محمد بن علی، در قصبه آزادوار جوین به خدمت سلطان تکش خوارزمشاه (حک ۵۶۸-۵۹۶ ق) رسید و، پس از سرودن اشعاری نغز، مقرب درگاه او شد. بهاءالدین محمد بن محمد صاحب دیوان، پدر عظاملک، هم در خدمت آن دسته از حکام مغول بود که، در فترت میان فتوحات چنگیز خان و آمدن هولاکو به ایران، به حکومت بلاد غربی معین می شدند (خاتمی، ص ۲۰؛ رجبزاده، ص ۴۲۵؛ حمیدی، ص ۲۴۲).

به همین پشتوانه، عظاملک نیز، پیش از بیست سالگی، به دربار امیر ارغون (حک ۶۳۱-۶۷۳ ق) به شغل دبیری استیفا و رسالت و کارپردازی مشغول شد. وی چندبار همراه این امیر به مغولستان و اردوی خانان قراقوم سفر کرد و مدت ها میان ایشان به سر برد. در سال ۶۵۴ ق که هولاکو به ایران آمد، جوینی کمر به خدمت او بست و از مقربان دربار وی گردید. چندی بعد، در سال ۶۵۷ ق، هولاکو حکم رانی بغداد و جانشینی خلفای عباسی را به وی سپرد. از آن پس، حتی پس از مرگ هولاکو، جوینی به مدت ۲۴ سال بر عراق و خوزستان حکم می راند و در آباد ساختن آن خطه و آسایش رعایا می کوشید (جوینی، ۱۳۶۱، ص ۶۰. ← خاتمی، ص ۲۰؛ قزوینی، مقدمه بر تاریخ جهانگشا، ص «کا- کب»؛ صفا، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۱؛ حمیدی، ص ۲۴۲).

برادر عظاملک، خواجه شمس الدین صاحب دیوان، از اواخر عهد هولاکو تا مرگ سلطان احمد تگودار (۶۸۳ ق) صاحب دیوان و وزیر اعظم ایلخان بود. گفته می شود که عظاملک و برادرش، هر دو، گرایش های شیعی داشته اند (جعفریان، ص ۲۵؛ رجبزاده، ص ۴۲۶). عظاملک و برادرش، شمس الدین صاحب دیوان، در دوران حکم رانی اباقاخان، به دسیسه مجدالملک یزدی، ناظر مالیه مملکتی، گرفتار آمدند و هر چه داشتند به یک باره باختند (مجدالملک خود در دامی که گسترده بود گرفتار شد). در پی مرگ اباقاخان و به قدرت رسیدن برادرش، احمد نکودر، عظاملک و برادرش ایمن شدند. اما ارغون، پسر اباقا، به بغداد رفت و باز گریبان عظاملک را گرفت و او را چندان عذاب داد که در سال ۶۸۱ ق در مغان درگذشت. جسد او را به تبریز بردند و در گورستان چرنداب به خاک سپردند. پس از مرگ عظاملک، ارغون در سال ۶۸۳ ق شمس الدین صاحب دیوان و تمام اعضای خانواده و خاندان عظاملک را به قتل رساند. حتی پسر عظاملک، منصور، را از حله آوردند و بر سر جسر بغداد کشتند (خاتمی، ص ۲۰-۲۱؛ صفا، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۲؛ رجبزاده، ص ۴۲۶-۴۲۷؛ حمیدی، ص ۲۴۳).

آثار

تاریخ جهانگشای* معروف ترین اثر جوینی است. او، به جز جهانگشا، دو کتاب دیگر نیز دارد: یکی به نام تسلیة الاخوان در موضوع مصائب و محنی که در سال ۶۸۰ ق به واسطه سعایت مجدالملک یزدی بر وی وارد شد تا خلاصی از محبس؛ کتاب دیگر رساله ای بی نام که در حقیقت متمم رساله پیشین است و دنباله رشته همان وقایع تا جلوس سلطان احمد و قتل مجدالملک یزدی (صفا، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۳؛ بهار، ج ۳، ص ۵۲؛ خاتمی، ص ۲۱؛ مرتضوی، ص ۳۷۸؛ نوایی، ص ۷۷؛ حمیدی، ص ۲۴۳). سبک روایت تسلیة الاخوان و رساله متمم آن بر همان شیوه تاریخ جهانگشا است. نسخی از هر دو این رساله ها در کتابخانه ملی پاریس موجود است (صفا، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۳). گویا جوینی رسائل و اشعار و امثال و حکم فراوانی داشته

ارغون درآمد، که از ۶۴۱ق تا زمان ورود هولاکو به ایران حکومت متصرفات مغول را در این سرزمین برعهده داشت؛ چنانکه دبیر مخصوص او شد. به همین علت، عطاملک در سفرهای امیر ارغون به قراقرم، پایتخت مغولستان، همراه وی بود (صفاء، همان، ص ۲۱۱؛ جوینی، کتاب تاریخ جهانگشا، ج ۱، ص ۵-۶).

ظاهراً، عطاملک برای نخستین بار در دومین سفر ارغون همراه وی بوده و پدر عطاملک، بهاءالدین محمد، نیز در این سفر حضور داشته است. او مدت ده سال در همه ممالک مغول به سفر پرداخت و چندین بار به سرزمین‌های ماوراءالنهر و ترکستان و بلاد ایغورو مغولستان تا سرحد چین سفر کرد و بسیاری از وقایع مهم را به چشم خویش دید. بنابراین، مقدمات جمع‌آوری اطلاعات درباره مغولان و تاریخ چنگیز و جانشینان او برای عطاملک فراهم بود و همین اطلاعات، مطالب اساسی کتاب جهانگشا را تشکیل داد (صفاء، همان، ص ۱۲۱۱).

در اوایل ۶۵۴ق، که هولاکو به ایران آمد و ارغون بار دیگر به اردوی منکوقآن سفر کرد، قبل از حرکت، پسر خود، کرای ملک، و امیر احمد بیتکچی و علاءالدین عطاملک را برای انجام دادن بعضی از کارها به خدمت هولاکو فرستاد و امور عراق و خراسان و مازندران را به ایشان واگذار کرد. از این تاریخ بود که عطاملک در شمار خواص هولاکو درآمد و به این ترتیب در تشکیلات ایلخانان نفوذ یافت (همان جا).

عطاملک، آن‌گونه که در جهانگشا آمده است، در واقعه فتح قلعه‌های اسماعیلیه نیز همراه هولاکو بود (اثر آفرینان، ذیل «عطاملک جوینی») و هنگامی که هولاکو قلعه میمون‌دژ را محاصره کرد، به جوینی

علاءالدین ابوالمظفر عطاملک بن بهاءالدین محمد جوینی از مورخان و دولتمردان نامدار ایرانی سده هفتم هجری است.

تاریخ تولد وی به درستی دانسته نیست، اما برخی منابع ۶۲۲ یا ۶۳۳ق را ذکر کرده‌اند (ابن فوطی، ج ۴، قسم ۲، ص ۱۰۳۶).

عطاملک از خاندان بزرگ جوینی است که در قرن‌های پنجم تا هفتم هجری قمری و در عهد حکام مغول سمت‌های مهم و قدرت بسیار داشتند و بیشتر آنها مقام صاحب‌دیوانی را عهده‌دار بودند. اصل و نسب ایشان به فضل بن ربیع، وزیر هارون الرشید، و پسرش، امین، می‌رسد (ابن طقطقی، ص ۱۲۹). پدر عطاملک، بهاءالدین محمد، از فضلالی عصر خود به‌شمار می‌رفت و اشعار خوبی به فارسی و عربی سروده است. بعضی از این اشعار در تاریخ جهانگشا و تاریخ وصف به چشم می‌خورد. او از همراهان حکام مغول و نزد آنان معتبر بود و اوکتای قآن به او عنایت خاص داشت. جوینی در امور گوناگون حکومتی دخالت داشت و به مأموریت‌های مهم فرستاده می‌شد (صفاء، ج ۳، بخش ۲، ص ۱۲۱۰). چندی هم صاحب‌دیوانی خراسان و مازندران را برعهده داشت. وی در یکی از مأموریت‌های خود، در ۶۰ سالگی، در اصفهان فوت کرد (دانشنامه جهان اسلام، ذیل «جوینی، خاندان»). از او دو پسر به‌جا ماند که یکی از آنها شمس‌الدین محمد، معروف به صاحب‌دیوان، و دیگری علاءالدین عطاملک جوینی است (خواندمیر، ج ۳، ص ۱۰۴).

آن‌گونه که خود عطاملک در دیباچه کتابش آورده، از ابتدای جوانی، قبل از آنکه سن او به بیست رسد، به کارهای دیوانی مشغول شد و در سلک خواص امیر

علی اکبر ولایتی ve dğr.; تقویم تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و

ایران، (جلد دوم) تهران: انتشارات امیر کبیر، ISAM DN. 260935

21 EKİM 1993

CÜVEYİNİ, ATA MELİK
-ALAMUT

85-932007
Juvaynī 'Alā' al-Dīn 'Atā Malik ibn Muḥammad, 1226-1283.
Nāmāh-'i Alamūt : mustakhrīj az nuskahah-i muṣaḥḥahah-i 'Allāmah Qazvīnī / 'Alā' al-Dīn 'Atā Malik Juvaynī ; bi-ihtimām-i Najīb Māyil Haravī, Akbar 'Ashīq Kābulī. — Chāp-i 1. — Mashhad : Bungāh-i Kitāb, [1981?] 103, 260 p. : facsims., geneal. table, ports. 22 cm.
In Persian; romanized record.
Title on added t.p.: Nama-e-Alamūt.
Includes indexes.
500.00 IR (pbk.)
For requesting libraries only.
(History of Ismailites and their occupation of Alamut, a mountainous region of Iran)

487. ESFAHANIYAN, Davud. "Khandan-e Joveyni dar dastgah-e Ilkhanian". *NDAD Tabriz* 33, 1 (1369/1990) n° 134, pp. 12-28.
[La famille Joveyni dans l'appareil d'Etat ilkhanide]

داوود اصفهانیان : خاندان جوینی در دستگاه ایلخانیان

L'auteur se propose ici de montrer l'influence de la famille Joveyni (*ahl al-'elm va adab*), dont les membres occupèrent des charges administratives importantes dans l'appareil d'Etat mongol. Le plus distingué d'entre eux, Sams al-Din Muhammad, nommé par Hülegü, après la prise de Baghdad, pour gouverner la ville, accéda à la charge de *Saheb-e divan*, charge qu'il conserva jusqu'à l'époque de Ahmad Tegüder. L'auteur met l'accent sur le fait, qu'à cette époque, il fallait donner des présents de valeur aux gouverneurs et même à ses proches pour conserver son poste — Shams al-Din avait une énorme fortune qui aurait provoqué la jalousie des princes, des émirs et des fonctionnaires mongols. Ses enfants jouèrent également un rôle politique et culturel, protecteurs comme leur père des artistes et des hommes de science. Le second membre éminent de la famille, l'historien 'Ala al-Din 'Ata Malik Joveyni, fut lui aussi au service de Hülegü, puis occupa la position de secrétaire du

07 NISAN 1994

divan sous le règne d'Arghun, qu'il accompagnait toujours dans ses voyages; comme son frère, il trouva la mort dans les complots; ses enfants furent également assassinés. Il est dommage que la conclusion de l'auteur se réduise à dire que les Joveyni étaient des hommes du savoir et de la politique, mais que leur accumulation de richesses, dans les conditions économiques très difficiles qui prévalaient en Iran après les dévastations mongoles, a nui à leur image. Il faut rapeller que les Mongols n'étaient nullement préparés à administrer un pays sédentaire comme l'Iran, qu'ils s'appuyèrent donc sur les dignitaires autochtones, recrutés le plus souvent sur une base régionale. Il eût été intéressant de mettre en relief les intrigues politiques à l'ordo, les luttes entre l'élément turco-mongol et persan qui aboutirent la plupart du temps à des assassinats. Enfin, comme sous les dynasties antérieures, le mécénat était le fait des vizirs qui furent les protecteurs privilégiés des lettres et des arts, ce qui permit de sauvegarder la culture persane. La famille Joveyni en est une parfaite illustration.
D. A.

CÜVEYİNİ, ATA MELİK
-ALAMUT AR

030690 CÜVEYİNİ, İmamî'î-Haremeyî
0362A 74
GUWAYNĪ ('Abd al-Malik ibn 'Abd Allāh al-), dit: İMĀM al-ḤARAMAYN. الجويني (عبد الملك ابن عبد الله المعروف باسم الحرميين)

1 — مع الادلة في قواعد عقائد اهل السنة والجماعة لعبد الملك الجويني امام الحرميين ابو المعالي ... تقديم وتذييق ... محمد الخضيرى .
-Le Caire, al-Mu'assasa al-misriyya al-'amma li al-ta'lif wa al-anba' wa al-naṣr, al-Dār al-misriyya li al-ta'lif wa al-tarḡama, 1385/1965. 24cm, 160p. [Acq. 7334-71] [8° 0' g. 2442]

Luma' al-adilla fi... ---/---

2 03629 74
GUWAYNĪ ('Abd al-Malik ibn 'Abd Allāh al-), dit: İMĀM al-ḤARAMAYN. الجويني / عبد الملك ابن عبد الله المعروف باسم الحرميين

1 — مع الادلة في قواعد عقائد ...
[8° 0' g. 2442]

... (Luma' al-adilla ff qawā'id 'aḡā'id ahl al-sunna wa al-ḡama'a, Ed. par Fawqīya Ḥusayn Maḥmūd. Rev. par Maḥmūd al-Ḥudayrī. -Turātunā.)

54 GUWAYNĪ الجويني (عبد الملك)
ARA III 2598 ('Abd al-Malik ibn 'Abd Allāh al-)

لعمارة في قواعد عقائد اهل السنة والجماعة لعبد الملك الجويني (امام الحرميين ابو المعالي) . تقديم وتعليق فوقية حسين محمود . راجع التعليق محمود الخضيرى .
- Le Caire, al-Mu'assasa al-misriyya al-'amma li al-ta'lif wa al-anba' wa al-naṣr, al-Dār al-misriyya li al-ta'lif wa al-tarḡama, 1385/1965. In 8°, 160p.
(Luma' al-adilla fi qawā'id 'aḡā'id ahl al-sunna wa al-ḡama'a. Turātunā.)
Islam . Sunna . Théologie . MAYIS 1995
A.86874

30 MART 2019

MADDE YAYIMLANDIRILAN SONRA GELEN DOKÜMAN

Cüveyni, Ata Melik

2836 [JUWAYNĪ, 'Alā' al-Dīn 'Atā-Malik]. Juvaini: the Il-Khan Hülegü captures the castles of the heretics. Tr. Boyle, J.A. *Islamic Central Asia: an anthology of historical sources*. Ed. Scott C. Levi and Ron Sela. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 2010, pp.142-149. [Excerpt from *Genghis Khan: the history of the world-conqueror* by Ata Malik Juvaini (1126-83), ed. Manchester 1958.]

20 SUBAT 1992

ABBAS el-AZZAVĪ, et-TA'RĪF bi'l-MÜERRĪHĪN, ŞARKĪYAT ENSTĪTÜSÜ (KAL710), 1957, BAĞDAD.

علاء الدين عطا ملك الجويني 102 - 112

Cüveyni, Ata Melik

20 SUBAT 1992

QUATREMERL, E. Mémoire historique sur la vie et les ouvrages d'Alā' al-Dīn 'Atā Malik Juvaynī [Storey, 260.] Fundgruben des Orients I (1809), pp. 220-234. Cüveyni, Ata Melik

20 SUBAT 1992

BROWNE, E.G. Note on the contents of the *Ta'rikh-i Jahān-gushā*, by 'Atā Malik Juvaynī [Storey, 261.] with an appreciation and comparison of some of the manuscripts of this work, especially those belonging to the Bibliothèque Nationale at Paris. *Journal of the Royal Asiatic Society*, 1904, pp. 27-43.

25 KASIM 1993

030688 CÜVEYİNİ ATAMELİK 86-930058

Juwaynī, 'Alā' al-Dīn 'Atā Malik ibn Muḥammad, 1226-1281. Tārīkh-i Jahān gushā-yi Juwaynī / 'Atā Malik 'Alā' al-Dīn Ibn Bahā' al-Dīn Muḥammad Ibn Shams al-Dīn Muḥammad Juwaynī. — Chāp-1 2. — (Tehran?); Intishārāt-i Bāmdād, (198-7) 3 v. : ill. ; 25 cm. In Persian; romanized record. Cover title. Title on added t.p.: The tārīkh-i jahān-gushā of 'Alā'u'd-Dīn 'Atā Malik-i-Juwaynī. — Includes reproduction of the original t.p.: Kitāb-i tārīkh-i jahān-gushā. Reprint of the 1912-1937 ed. 2600.00 IR For requesting libraries only. (History of the Mongols)

21 EKIM 1993

Tariki Cihan Gushay

21746 BOYLE, J. A. Ibn al-Tiqtaqa and the Ta'rikh-i-Jahan-Gushay of Juwayni. BSOAS 14 (1952), pp. 175-177

Cüveyni - Ibnü'l Tiktaqa

27 AGUSTOS 1992 Cüveyni Ata Melik

Cihangüşa

Browne L.H. Persia III, 65-67.

891.58

Ata Melik Cüveyni (Tarikh-i cihangüşa)

030688 CÜVEYİNİ ATAMELİK 92-960285

Sibā'ī, al-Sibā'ī Muḥammad. ('Atā Malik al-Juwaynī wa-kitābuhu Jihān Kashā) / عطا ملک الجوينی و کتابه جهان کشا / السباعی محمد السباعی. — م. نصر، القاهرة : دار الزهراء للنشر، 1991. 380 p. ; 24 cm. (سلسلة دراسات المغول) (1) Includes bibliographical references (p. 370-375). £E12.00 Juwaynī, 'Alā' al-Dīn 'Atā Malak, Governor of Iraq, 1226-1283. Jihān Kashā Egy-Lang.

24 OCAK 1994

Browne 08 SUBAT 1994 L.H. Persia II, 473

891.58

'ALĀADDĪN ATĀ CÜVEYİNĪ

370. JOVEYNI, 'Atā Malek. Tasliyat al-exvān, éd., introd. et notes par 'Abbās Māhyār. Téhéran, Ābād, 1361/1982, 192 p.

On connaissait du grand historien, auteur de l'«Histoire du Conquérant du monde» (Tārix-e jahān-gushāy), cette «lettre de consolation aux frères», bien des fois utilisée par les historiens anciens à cause de la richesse de son information. En effet, Joveyni fut deux fois emprisonné, à partir de 680/1281, à la suite de fausses accusations de malversation faites par un rival. Une fois libéré, peu avant de mourir (681/1283), il écrivit cette lettre à ses proches pour justifier son action durant les vingt ans au cours desquels il gouverna l'Irak et le Khouzeštān. L'édition critique est soignée, l'introduction met bien en valeur les faits essentiels à retenir de cette lettre, les notes philologiques et historiques abondent, l'éditeur dans ses index, a aussi été attentif aux aspects littéraires de l'écrit. C. F.

- CÜVEYİNİ ATAMELİK

راهنمای کتاب

این مجموعه جمعاً حاوی پنجاه و هشت

تن های کتاب

تاریخ جهانگشا: تألیف علاءالدین [۴۴۱] عطا ملک بن بهاء الدین محمد بن محمد الجوينی - بهمت محمد رمضانی - [کلاله خاور] - رقمی ۴۶۶ - ص ۲۰۰ ربال (۱۳۳۸)

سومین چاپ از کتاب مشهور تاریخ جهانگشا است. ابتدا مرحوم قزوینی آنرا بهترین وجه تصحیح و محشی کرد. اما درین چاپ تازه که از روی چاپ مرحوم قزوینی انتشار می یابد، هیچ یک از آن محاسن دیده نمیشود. فقط متن کتاب است، آن هر روی کاغذ نامناسب و با چاپ ناپسند.

Summary, Kitab, 411/3, 1338 Tehran - Cüveyni Atamelik

Levy. "Persian...", s. 55-58

29955 AL-BADALI, A. "'Alā' al-Dīn 'Atā Malik al-Juwaynī and his book of history called 'Jihān-gushā'" (In Arabic) B. Faculty of Arts, Univ. of Riyad 1 (1970) 125-40.

- Ibnü'l Tiktaqa - Cüveyni Atamelik

5453 BOYLE, J. A. "Ibn al-Tiqtaqa and the Ta'rikh-i-Jahan-Gushay of Juwayni." B.S.O.S. no. 1 (1952) 175-7. On the basis of two quotations Boyle suggests that Ibn al-Tiqtaqa used an inaccurate Arabic translation of Juwayni's work or else deliberately distorted it.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKUMAN

Mueyyidaddavle Müntebüddin Bedi Atabak et Cüveyni - Cüveyni Atamelik

JOVEYNI, M.A. : QAZWINI, Mirza Mohammad ibn Abd-ul-Wahhab : Atabat-ul-Kataba, the epistolary of Muntajab-ud-Din Badia Atabak-i-Juwayni (in Persian with English summary) Iranī Mem. Vol. (Bombay 1948), Pers. sect., 1-17.

20 EKAN 1995

133089

Cüveyni Ata Melik

127 AGUSTOS 1097

Browne
L.H. Persia n. 24-25

891.59

FED/TTM

29955 AL-BADALI, A. "'Alā' al-Dīn 'Atā Malak al-Juwaynī and his book of history called 'Jihān-qushā'" (In Arabic) B. Faculty of Arts, Univ. of Riyad 1 (1970) 125-40.

Cikangida

24 EKIM 1981

Cüveyni, Atā Melik

10994 LAMBTON, ANN K. S. "The administration of Sanjar's empire as illustrated in the 'Atabat al-kataba.'" B.S.O.A.S. 20 (1957) 367-88. The 'Ataba is a collection of official documents and private letters by Muntajab ad-Dīn al-Juwaynī bearing on the reign of this Seljuq sultan (1117-1157). They present a picture of a dominantly military, tense, and insecure society.

26 AGUSTUS 1991

iiim dal: FED

30688

madde: Cüveyni Atamelik

A. Br. : c. , s. —
B. L. : c. IV, s. 2524
F. A. : c. —, s. —
M. L. : c. —, s. —
T. A. : c. XI, s. 300-301

93933134
030688 CÜVEYNI Atamelik
Juvaynī, 'Alā al-Dīn 'Atā Malik ibn Muhammad, 1226-1283. [Tārīkh-i jahāngushā-yi Juvaynī. Selections] Jahāngushā-yi Juvaynī : Changīz, Tārābī, Khvārzamshāh, Hasan Sabbāh : bā ma'nī-i vāzhah'hā... / bi-kūshish, Khalīl Khatīb Rahbar. -- Chāp-i 1. -- Tihrān : Intishārāt-i

(Continued on next card)
93933134

Juvaynī, 'Alā al-Dīn 'Atā Malik ibn Muhammad, 1226-1283. -- Jahān-gushā-yi Juvaynī ... 1371 [1992] (Card 2)

Mahtāb, 1371 [1992]
15, 180 p. ; 23 cm. (Guzīnah-i sukhan-i Pārsī ; 12)
Per-07

In Persian; quotations in Arabic; romanized record.
History of the Mongols by a noted Iranian writer; includes extensive explanatory notes by Khalīl Khatīb Rahbar.
Includes bibliographical references.
1600.00IR (\$6.40 U.S.)

21 TEMMUZ 1994

030688 CÜVEYNI Atamelik
89-061973

Jamāl al-Dīn, Muḥammad al-Sa'īd. ('Alā' al-Dīn 'Atā Malak al-Juwaynī) علاء الدين عطا ملك الجويني : حاكم العراق بعد القضاء الخلافة العباسية في بغداد / تأليف محمد سعيد جمال الدين. -- [Cairo] : م. الر. جمال الدين, 1982.

78 p. : ill. ; 24 cm.
Includes bibliographical references (p. 69-72).

Juvaynī, 'Alā' al-Dīn 'Atā Malak, Governor of Iraq, 1226-1283
Acquired only for LC.

01 ARALIK 1993
GABBY YATIRIABDINTAS
SOMDA GELEN DOKÜMAN

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

25 Mayıs 2014

4119 MAHALLATI, Mohammad Jafar. Biography and the
image of a medieval historian: the *Tārīkh-i jahān-goshā*
of 'Atā-Malek Jovaynī. *The rhetoric of biography:
narrating lives in Persianate societies*. Ed. L. Marlow.
Boston: Ilex Foundation; Washington (DC): Center for
Hellenic Studies, 2011, (Ilex Foundation Series, 4),
pp.21-40.

Civeyr Atamelli

030688

ایران

فصلنامه اسناد، مطبوعات و متون

دوره دوم، سال پنجم، شماره هفدهم، پاییز ۱۳۹۱

صاحب امتیاز: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

مدیر مسئول و سردبیر: رسول جعفریان

مدیر اجرایی و دبیر تحریریه: کاظم آل‌رضا امیری

مدیر هنری: رضا سفیدکوهی

ویراستار: مرضیه راغبیان

حروفچینی: آذر سرخانی

لیتوگرافی: نقره‌آبی

چاپ جلد و متن: نقره‌آبی

ناظر چاپ: نیکی ایوبی‌زاده

مقالات مندرج در پیام بهارستان، مبین آرای نویسندگان آنهاست

پیام بهارستان در ویرایش مطالب آزاد است

استفاده از مطالب پیام بهارستان با ذکر منبع آزاد است

نشانی: تهران - میدان بهارستان - کتابخانه موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

کد پستی: ۱۱۵۷۶۱۳۴۱۱

تلفن: ۶۶۹۶۴۱۱۹ - ۲۱

دورنگار: ۱۴۲۹ + ۶۶۴۰ - ۲۱

سایت: www.Ical.ir

ایمیل: Payam@ical.ir

کتابخانه آستان قدس
۰۳۰۶۸۸
موزه
۱۳۱۵۱۳

بازخوانی جهانگشای جوینی و سایر اسناد تاریخی حمله مغول

صدیقه رسولیان آرائی^۱

لیلا عباسی^۲

درآمد

تاریخ جهانگشای جوینی، مهم‌ترین و مستندترین کتابی است که در باره حمله مغول به ایران تألیف شده و بسیاری از زوایای این واقعه هولناک را می‌توان از خلال نثر مزین و آراسته جوینی - که خود پوشش مناسبی برای بیان حقایق محسوب می‌شود که به صراحت قابل بیان نبوده - دریافت. تحقیقات پژوهشگران متأخر غربی، حاکی از آن است که جوینی در نگارش تاریخش رعایت انصاف ننموده و در مواردی از جمله تعداد سربازان چنگیز و کشتارها و غارت‌ها، راه میانه را پیموده است. در شروحنی نیز که بر جهانگشا نوشته شده، مثل تعلیقات علامه قزوینی، شرح احمد خاتمی، شرح حبیب‌الله عباسی و ایرج مهرکی، تحریر نوین بهروز ثروت و... کمتر توجه به این مسئله مشاهده می‌شود؛ از این رو جا دارد محققان و تاریخ‌پژوهان در این عرصه وارد شده، حقایق ناگفته حمله مغول را که به دلایلی از قلم جوینی جا مانده است بازگو کنند تا غبار از چهره آن زدوده شده، گرفتار غرض‌ورزی‌های مرسوم مستشرقان نگردد.

مقدمه

حمله مغول به ایران توسط چنگیزخان در اوایل سده هفتم، از مهم‌ترین وقایع تاریخ ایران پس از اسلام محسوب می‌شود. چنگیز به دلیل بی‌تدبیری محمد خوارزمشاه در سال ۶۱۶ ه. ق به ایران حمله کرد و تا

۱. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه قم.

۲. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی مؤسسه زبان و فرهنگ‌شناسی (جامعه‌المصطفی).

Bibliography

- Bertels, Y. E. et al., eds. (1960–71), *Ferdowsī: Shāhnāma*, 9 vols., Moscow.
- Bosworth, C. E. (1989), "Bal'amī, Abu'l-Fa'zl Moḥammad," *EIr* III: 573–4.
- Davidson, O. M. (1994/2006), *Poet and Hero in the Persian Book of Kings*, Ithaca, New York: Cornell University Press. 2nd ed. Bibliotheca Iranica: Intellectual Traditions Series No. 12, Los Angeles, CA: Mazda Press.
- (1998), "The Text of Ferdowsī's *Shāhnāma* and the Burden of the Past," *Journal of the American Oriental Society* 118: 63–8.
- (2000), *Comparative Literature and Classical Persian Poetry*, Bibliotheca Iranica: Intellectual Traditions Series No. 4, Los Angeles, CA: Mazda Press.
- (2001), "Some Iranian Poetic Tropes as Reflected in the 'Life of Ferdowsī' Traditions," *Philologica et Linguistica: Festschrift für Helmut Humbach*, ed. M. G. Schmidt and W. Bisang, Trier: Wissenschaftlicher Verlag, Supplement, 1–12.
- Minorsky, V. (1964), "The Older Preface to the *Shāh-nāma*," *Iranica: Twenty Articles*, Tehran: University of Tehran, 260–73. First published in *Studi Orientalistici in onore di Giorgio Levi Della Vida*, Rome: Istituto per l'Oriente, 1956, 159–79.
- Nagy, G. (2004). "L'aède épique en auteur: la tradition des *Vies d'Homère*." *Identités d'auteur dans l'Antiquité et la tradition européenne*, ed. C. Calame, and R. Chartier, 41–67. Grenoble.
- Qazvini, M. (1944), "Muqaddama-ye qadīm-e *Shāhnāma*," *Hazāra-ye Ferdowsī*, Tehran, 123–48. First published in *Bīst maqāla-yi Qazvīnī*, Tehran 1934, 1–64.
- Riyahī, M. A., ed. (1993), *Sar-chashma-hā-ye Ferdowsī-shenāsī*, Tehran: Mu'assasa-yi Mutala'at va-Tahqiqat-i Farhangi.
- Shahbazi, A. S. (1991), *Ferdowsī: A Critical Biography*, Costa Mesa: Mazda Press.

(030688) C Jovaynī, Aṭā Malek

01 Ocak 2015

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

The Rhetoric of Biography, edit. L. Marchant, Harvard 2011.

İSAM DN
229103

Biography and the Image of a Medieval Historian: The *Tārīkh-i jahān-goshā* of 'Aṭā-Malek Jovaynī

Mohammad Jafar Mahallati

THE *Tārīkh-i jahān-goshā* (*The History of the World Conqueror*, 658/1260) of 'Aṭā-Malek Jovaynī (623–81/1226–83) has been called, with some justice, "unquestionably the best and most authoritative account" of Mongol history.¹ In form, the work is relatively compact, especially in comparison with the more comprehensive *Universal History* (*Jāme' al-tavārīkh*, (ca. 711/1311) of Rashīd al-Dīn (ca. 645–718/1247–1318).² One of the qualities that distinguishes Jovaynī's work from that of some other medieval observers is that the author writes not only as a historian, but also as a player in the unfolding drama of the royal court, and thus as a maker of the very history he relates.³ Jovaynī's work consists of more than a general account of the era in which he lived; it offers an intimate reflection of the author's life and thoughts, and accordingly provides readers with a richer context for the developments it recounts. The present article represents an endeavor to look into the mirror of this text in search of the author, a man who has given us one of the shrewdest and most thoughtful accounts of the turbulent era in which he lived. The article also attempts to shed light, through the lens offered by Jovaynī, on this crucial stage in Iranian history, and to trace its effects and implications for later periods.

Incentives and Ironies

According to Jovaynī and other historians of the period, the Mongol incursions into Iran destroyed, along with other social strata, much of the scholarly and literary establishment.⁴ Yet, paradoxically, though he was him-

I am grateful to Professor Donald Little and most especially Mohsen Ashtiany of *Encyclopaedia Iranica* for comments on earlier versions of this article, able editorial assistance and many lively conversations on Persian history.

1. Browne 1912, I: XIII.
2. For a partial comparison of the two works, see Boyle 1962.
3. This authorial posture is not, of course, unique to Jovaynī; see Daniel 2004; Melville 2004; and comparisons with Bayhaqī in the present article.
4. Early in his preface, Jovaynī writes:

21-40

يقدم هدية الى البروفيسور نهاد جيتين مع فاضله
العدد خاتمه الاحترام

المخلص: فاضل عباس الغزاوي

١٠/١٢/١٩٧٧

التحريف بالمؤرخين

١

في عهد المغول والتركان

(٦٠١ هـ - ١٢٠٤ م : ٩٤١ هـ - ١٥٣٤ م)

يتضمن أشهر المؤرخين ، وتواريخهم المعروفة ،
وأثرها وقيمتها العلمية
مع فهرس عديدة

بقلم

الحاجي عباس الغزاوي

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Prof. Dr. İbrahim ÇELİK Bölümü
Dem. 494
Tasnif No: 929 AZZ.T

حقوق الطبع محفوظة له

(ساعدت وزارة المعارف على نشر هذا الكتاب)

١٣٧٦ هـ - ١٩٥٧ م

شركة التجارة والطباعة والمطبعة
دار النشر والكتاب

Carayni, Abu Melik

03 SUBAT 1999

S. 104-112

MAPA KATRE LINDUNAN
SUNRA CELEN DOKUMAN

١٠٣

علمي ، ونظر صادق ، وقدرة فائقة . فكتب تاريخ قوم له لم نألفهم ، بعيدين
عنا ، فلم تقف على أخبارهم قبل أن يصلوا على مملكتنا تلك الصولة الجارة ،
فتركت النفوس في رعب وحيرة . واصبحنا في حاجة الى التعرف بهم .

قضى غالب أيامه في ولاية بغداد ، وصارت وقائعه تاريخا مهما للعراق
يصلح أن يكون مستقلا ، وحقبة لا بأس بها تكاد تبلغ ربع قرن .

ويؤسفنا أنه وقف في تاريخه عن المغول عند حدود سنة ٦٥٤ هـ -
١٢٥٦ م ، ولعل الاشتغال في الادارة ألهاه عما أراد الاستمرار فيه ، أو أراد
أن يدون غيره عنه ولذا عهد بـ (كتابة التاريخ الى علي بن أنجب المعروف
بابن الساعى) وبعد وفاته أودعها (ابن الفوطى) فلم يفعل أمر التساريخ
ولكنه راعى الرسمية فيه ، وان عطا ملك الجوينى لم يدون وقائعه ، فيفضح
سياسته ، والتاريخ في حوادثه لم يخل من تدوين لما بعد هذا التاريخ ،
وحاولوا التفصيل من وجوه عديدة . . بل اتجه المؤرخون الى لزوم تجديد
التدوينات في الدولة العباسية بتوجيه جديد بالنظر للسياسة المتبدلة ولما
ألهمت من تطور في الفكرة . وصاروا يجهرون بما لم يكونوا يقدمون على
الجهر به ، ومنهم من تجاوز الحدود الى التحامل لارضاء المغول ، وتلبية رغبة
صنائهم ، في التنديد بالحكم السابق من كل وجه ، أو من وجوه . .

ان المترجم كان ممن بذل الجهد ، وكتب ناحية ربما كانت السبب المنهم
في التشبه الى غيرها ، والحوادث تدعو الى الالتفات ، والتساريخ بأساليبها
ومادتها تحرك الفكرة وتهيج العقلية الى الآراء الجديدة والتنوع المختلف ،
والتصليح للملغظ المشهود .

نال الجوينى كل الرغبة في تاريخه ، لما حصل عليه أثره من مكانة
وما عهد اليه من منصب وزارة العراق في عاصمته فصار حاكما مطلقا ، بل
كانت ادارته قوية ، وسمعته مقبولة ، وتجلت هذه أثناء تطاحن الحزبيات
المعارضة وتهيجها . . فأبدى الاهلون شعورهم الخاص نحوه . واطهروا
جبههم له ومناصرتهم التامة لما قام به في تلك المعارضة ، وهو يعد من أكبر

١٠٢

وممن ترجمه الى التركية : (يوسف بن محمد الميلى) المعروف
بـ (وكيل زاده) ، ترجمه الى التركية بأمر والى مصر عبدى باشا كما ترجم
له (عجائب المخلوقات) و(حسن المحاضرة فى اخبار مصر والقاهرة) ، ومن
هذا الاخير نسخة بخط المترجم فى خزانه المتحف الشمانى وترجمته بلغة
تركية واضحة وسهلة وتاريخ ترجمته سنة ١١٣٠ هـ ومن مؤلفاته (احسن
المسالك لاخبار البرامك) فى تاريخ البرامكة كتبه باللغة العربية فى مكتبة
عاشر أفندى و (ميلة) التى ينتسب اليها قرية بين سوكة وميلاس من مدينة
(آيدين) . وكان المترجم ممن توغل فى التاريخ ويعسد من أرباب الفضل
والعلم (١) .

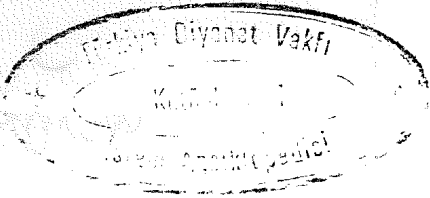
وللاستاذ محمد جميل العظم فهرس هجائى لوفيات الاعيان ، لم يطبع
وعندى منه نسخة بخطه وأوسع منه الفهرست الذى صنعه الاستاذ عبداللطيف
تبيان ونسخته بخطه فى مكتبة المتحف العراقى ، وهى مفصلة جدا .

والحاصل ان المؤلف قام بعمل جليل ، ونال عناية من مؤلفين عديدين ،
ولا يضره النقد الموجه عليه لتفاوت الرغبات ، وأى عمل بشرى اكتسب
الكمال ، أو خلا من نقد أو عيب على ان ما كان غمزا أو خلا فى نظر
البعض تراه مقبولا عند الآخرين .

٩- علاء الدين عطا ملك الجوينى

التاريخ يتعالى شأنه بأكابر الرجال ، وأعظم العلماء ، لما أتوا من
قدرة فى البيان ، ومهارة فى الاسلوب ، ونفوذ نظر فى الادارة والتمكن
من الحوادث ، وصحة تحليلها ومعرفة أسبابها ودقاتها . ليكون ناجحا
فى التدوينات التاريخية ، ومؤرخنا علاء الدين عطا ملك الجوينى اتصل
بالمغول اتصالا مباشرا ، وزاول الادارة فى ظواهرها وخوافيها ، وراعى
الايضاح وتدريب على شؤونها فكان ماهرا فيما تناول ، وسار نحو طريق

(١) (عثمانلى مؤلفلىرى) ج ٣ ص ١٦٤ .

19 EYLÜL 1991

لجنة التأليف والترجمة والنشر

اغناطيوس نوليانو فوشس كراتشكوفسكى

تاريخ

الأدب الجغرافي العربي

نقله إلى اللغة العربية

صلاح الدين عثمان هاشم

قام بمراجعته

إيفور بلباف

القسم الأول

اختارته

الأكاديمية اللبنانية للدراسات والبحوث

في

جامعة الدول العربية

Moskova 1957

٣٧١

من الكنائس والأعمار (٩) في ذكر الحمامات بباطن دمشق وظاهرها (١٠) في ذكر فضلها وما مدحت به نثرًا ونظمًا. وفي وصفه لحلب يزيد في الفصول حتى يبلغ بها سبعة عشر فصلاً (١١) هذا بينما يميل وصفه إلى الاقتضاب فيما يتعلق بالمدن التي تقل أهمية عن ذلك ولو أنه لا يحدد في شيء عن المهج الذي سار عليه في بقية الكتاب*

ولكتاب ابن شداد مزايا أخرى فصادره مثلاً متنوعة وقيمة للغاية ، وهو يسمح لنا دائماً بالتعرف على مصنفات لم تصل إلينا أحياناً بطريق مباشر (١١٢) . وأطرف من هذا أنه لم يكن له علم فيما يبدو بمعجم ياقوت ، مهما يكن من شيء فإنه لم يشر إليه ولو مرة واحدة (١١٣) . ومن الجدير بالملاحظة أن ابن شداد كان حتى عام ٦٢٩ هـ = ١٢٣٢ يعتمد اعتماداً كلياً على رواية الغير (١١٤) ولكن ابتداء من ذلك التاريخ أخذ يبدو على عرضه طابع الأصالة التامة الذي يعكس بجدارة اتساع تجربته وملاحظته الشخصية . هذا ولم يفد المؤرخون المتأخرون كثيراً من كتاب ابن شداد (١١٥) باستثناء الأقسام المتعلقة بالشام وبدمشق بصفة خاصة والتي اجتذبت اهتمام جميع من عالجوا الكتابة في أمثال هذه الموضوعات (١١٦) . وتعتبر مادة ابن شداد في تاريخ دمشق وخططها من أكل ما قدمه عصره (١١٧) وقد تردد صدى هذا عند جميع المؤلفين الذين كتبوا عن فضائل دمشق في العصور التالية له ؛ ومما يزيد في أهمية ابن شداد أنه يكاد أن يكون المثل الأخير للجغرافيا التاريخية على الأساس الإقليمي الذي درس الشام في وحدة عضوية مع أرض الجزيرة . ولعله من نافلة القول أن نستدرك بقولنا مرة أخرى أن تطور الأدب الجغرافي (أو التاريخي) في اللغة العربية قد تردد صداه في الأدب الفارسي . وقد كان عصر المغول بالنسبة للأدب الفارسي عصر ازدهار خاص ، ولعله ليس من محض الصدفة أن يرفع القزويني مؤلفه كما رأينا إلى الجويني ؛ ذلك أن هذا الأخير لم يكن موظفاً كبيراً من موظفي الدولة فحسب بل كان في ذات الوقت عالماً مرهوقاً ومؤرخاً كبيراً استطاع أن يقدر مصنف القزويني حتى قدره لأن المسائل الجغرافية لم تكن غريبة عليه ؛ وإلى جانب هذا فهو كان يستطيع الكتابة بالعربية كما وأنه استعمل المصادر العربية بالكثير من الحرية . وأصل علاء الدين عطا ملك الجويني من خراسان وقد بدأ نشاطه في خدمة الدولة في وقت مبكر ولما توطد سلطان المغول أصبح جويني كاتباً خاصاً للأمير أرغون الذي كلفه مرتين بالسفر إلى منغوليا . وفي عهد هولاكو وفق جويني في إنقاذ جزء كبير من مكتبة الإسماعيلية بالموت ، ثم لم يلبث أن عين منذ عام ٦٦١ هـ = ١٢٦٢ - ١٢٦٣ حاكماً على بغداد وكان هذا يعني في واقع الأمر امتداد سلطانه على جميع البلاد العربية الخاضعة لسلطان المغول . وقد جهد جويني كثيراً في إعادة الحياة إلى ما كانت عليه في المناطق التي قاست من وطأة الغزو

* نشر المعهد الفرنسي بدمشق القسم الخاص بحلب في عام ١٩٥٣ بتحقيق المتشرق الفرنسي سورديل Sourdel ، والقسم الخاص بدمشق في عام ١٩٥٦ بتحقيق الأستاذ سامي الدمان . وهذا هو جميع ما نشر من كتاب ابن شداد حتى هذه اللحظة بحسب علمنا . (المترجم)

التاريخ العربي والمؤرخون

دراسة في تطور علم التاريخ
ومعرفة رجاله في الإسلام

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	65017
Tas. No:	929 MUS.T

الجزء الرابع

Beirut 1993

دار العلم للملايين

- ٤٥ - أتم كتاب تاريخ بغداد لابن الخارستاني (المتوفى سنة ٥٩٩) ويسمى ديوان الإسلام في تاريخ دار السلام.
- ٤٦ - غزل الظراف ومغازلة الأشراف. وقد ورد ذكره في الجامع المختصر. ذكره صاحب كشف الظنون وقال إنه في مجلدين وذكره الذهبي في معجمه والصفدي في الوافي.
- ٤٧ - كتاب المحب والمحبوب. ذكره منتخب المختار في سيرة ابن الساعي.
- ٤٨ - المَعْلَم الأتابكي. صنفه لصاحب شهرزور ذكره ابن الفوطي في تلخيص معجم الألقاب كما ذكره كشف الظنون في مادة التاريخ وفي المعلم.
- ٤٩ - شرط المدرسة المستنصرية. في مجلد ذكره كشف الظنون.
- ٥٠ - سير الملوك وقد اختصره ابن قنينوا الإربلي في خلاصة الذهب المسبوك. ويمكن أن نضيف إلى هذا كله أخيراً بعض الكتب الأدبية ومنها:
- ٥١ - الحث على طلب الولد. قدمه لمجاهد الدين أيك الدويدار الصغير يوم عرسه على ابنة صاحب الموصل.
- ٥٢ - شرح مقامات الحريري. مختصر في مجلد ووسط، ومطول في خمسة وعشرين مجلداً سماه نهاية الفوائد الأدبية.
- ٥٣ - القلائد الدرية في المدائح المستعصمية.
- ٥٤ - المدائح الوزيرية.
- ٥٥ - مراثي الجهة السعيدة زمرد خاتون والدة الخليفة الناصر^(١).

٥ - الجويني

علاء الدين أبو المظفر عطا ملك بن صاحب محمد بن محمد بن محمد بن علي (ولد سنة ٦٢٣ في بغداد وتوفي سنة ١٢٨٣ / ٦٨١) واحد من أبرز السياسيين الذين لعبوا دورهم في العراق عقب الغزو المغولي لها. وهو من أسرة شديدة العراقة يرقى بها أصحابها إلى الفضل بن الربيع وزير الرشيد. وقد برز منها عدد من المشاهير عرفوا بمكانتهم العلمية

(١) تراجم ابن الساعي عديدة جداً منها في ابن رافع: المنتخب المختار ص ١٣٨، وابن قاضي شهبه، وطبقات الشافعية (مخطوط باريس رقم ٢١٠٢) الورقة ٦٨، والقرشي في طبقات الحنفية (الجواهر المضية) ج ١ ص ٣٥٤ ويسميه ابن الساعاتي، وابن تغري بردي في المنهل الصافي (مخطوط باريس ٢٠٧١) الورقة ١١٨، ولدى الصفدي في الوافي، والذهبي في المعجم الكبير، وتذكرة الحفاظ ٤ ص ٢٥٠، وابن تغري بردي في النجوم الزاهرة، وشذرات الذهب ج ٥ ص ٣٤٣ - ٣٤٤. غير أن أهم تراجمه الحديثة كتبها مصطفى جواد في مقدمة نشرة كتاب نساء الخلفاء (من ص ٥ إلى ص ٤٠)، وهديّة العارفين ج ٢ عمود ٧٤٢ - ٧٤٣، والجزاوي: التعريف ص ٩٠ - ٩٥، وكحالة: معجم المؤلفين ج ٧، ومقدمة مصطفى جواد لكتاب الجامع المختصر المنشور سنة ١٩٣٤. بالإضافة إلى ابن كثير: البداية والنهاية ج ١٣ ص ٢٧٠ - ٢٧١، وبروكلمان ملحق ١ ص ٥٩٠ - ٥٩١. وقد اعتمدنا في بعض ما قدمناه عن ابن الساعي على مقدمة مصطفى جواد لنساء الخلفاء.

- ٣٣ - الروض الناضر في أخبار الإمام الناصر. ذكره الإربلي ونقل عنه، وابن الفوطي في تلخيص معجم الألقاب أكثر من مرة.
- ٣٤ - أخبار الظاهر (هل هو الظاهر بيبرس؟ ذكره ابن رافع في منتخب المختار في ترجمة ابن الساعي).
- ٣٥ - سيرة المستعصم بالله. ورد ذكرها في منتخب المختار.
- ٣٦ - شرح الأخبار النبوية. ورد ذكرها في المنتخب.
- ٣٧ - نزهة الراغب المعتبر في سيرة الملك قشتمر. ذكره في الجامع المختصر. والرجل من ممالك الخليفة الناصر.
- ٣٨ - نزهة الأبصار في أخبار ابني المستعصم بالله، وما أنفق عليهما من الأموال وتفصيل ما عمل من المأكول والملبوس والمدائح. ذكره الصفدي وابن تغري بردي في المنهل الصافي.
- ٣٩ - إرشاد الطالب إلى معرفة المذاهب. وقد ذكره صاحب المنتخب المختار (ص ١٣٨).
- ٤٠ - الجامع المختصر في عنوان التاريخ وعيون السير. وهو تاريخ كبير في ثلاثين مجلداً أو خمسة وعشرين، وهو تاريخ للعالم يتم تاريخ ابن الأثير، بلغ فيه حتى آخر سنة ٦٥٦ وسقوط بغداد بيد المغول.
- وقد ذيل عليه ابن الفوطي المؤرخ بذيل بلغ نحو ٨٠ مجلداً صنفه للصاحب علاء الدين عطا ملك الجويني. لم يبق من هذا الكتاب الضخم سوى المجلد التاسع الذي يتحدث عما بين سنتي ٥٩٥ إلى ٦٠٦ هـ.

وهو مخطوط في المكتبة التيمورية ويعتمد كثيراً على ابن الأثير كما يعتمد ياقوت وعبد اللطيف البغدادي. نشر منه المستشرق كاليه قانون الفتوة للخليفة الناصر ثم نشره جميعاً مع التعليق عليه، مصطفى جواد بمعونة أنسطاس الكرملي ببغداد سنة ١٩٣٤.

٤١ - محاسن الفنون وأحداق العيون. نقل عنه ابن الفرات حول ترجمة ابن الجوزي (المجلد ٢ / ٤ ص ٢١٥ - ٢١٦).

٤٢ - غرر المحاضرة ودرر المكائنة. وهو مذكور في كشف الظنون أنه في التاريخ (٢ عمود ١٢٠٢).

٤٣ - ذيل تاريخ بغداد للخطيب البغدادي. ذكره السخاوي في الإعلان (ص ١٢٣).

٤٤ - ذيل الكامل في التاريخ لابن الأثير. ذكره كشف الظنون والسخاوي. وذكر الأول أنه في خمس مجلدات إلى سقوط الدولة العباسية. نقل منه ابن شداد مؤلف كتاب تاريخ الجزيرة المخطوط المحفوظ في مكتبة برلين برقم ٩٨٠ عربيات (وهو القسم الثالث من كتاب الأعلام الخطيرة).

ترتیب مهمات و تدبیر مصالح ممالک عراق و خراسان و مازندران، در خدمت هلاگوخان، تعیین کرد. از این تاریخ، عظاملک در زمره خواص ملازمان و دبیران این جهان‌گشای نامدار جای گرفت (جوینی، همان، ۲/۲۵۹؛ خواندمیر، همانجا؛ قزوینی، «کو»؛ نیز نک: بهار، ۳/۵۸-۵۹؛ همایی، ۲۲۰). هلاگوخان همان سال به قصد تصرف الموت به راه افتاد و عظاملک هم البته در حضور او می‌رفت. چون به خبوشان (قوچان) رسیدند، عظاملک توجه خان را به ویرانی آن دیار بر اثر یورش مغول جلب کرد و خان را واداشت تا از خزانه خاص خود خرابیها را ترمیم و شهر را آباد کند و مردم را که از سالها پیش جلای وطن کرده بودند، بدانجا باز آرد (قزوینی، «کز»).

در جریان محاصره میمون‌دژ و اظهار تمایل ساکنان آن قلعه به تسلیم، عظاملک فرمان و شرایط صلح و تسلیم را از جانب خان به قلعه نزد رکن‌الدین خورشاه برد. چون الموت نیز تصرف شد، عظاملک توجه خان را به کتابخانه نفیس آنجا - که طی ۱۷۰ سال از عهد حسن صباح به تدریج فراهم آمده بود - و احتمال نابودی آن، جلب کرد و به دستور او به آنجا رفت. عظاملک ظاهراً بسیاری از کتابهای آنجا را مطالعه کرد و چنان‌که خود تصریح کرده است، آنچه را لایق خاصه پادشاه و نگهداری می‌دانست، از کتاب و آلات نجومی و رصدی، گرد آورد و آنچه را که مربوط به فروع و اصول مذهب اسماعیلیه بود و آنها را «باطیل فضول و اضالیل اصول» می‌خواند، همه را بسوخت (همان، ۳/۱۸۶؛ قزوینی، «کز» - «کح»).

یک سال پس از تسخیر بغداد و انقراض خلافت، هلاگوخان این دیوانی برجسته را به حکومت بغداد منصوب کرد (۶۵۷ ق) و دست او را «در حل و عقد امور و رتق وفتق مصالح جمهور، مطلق» گردانید (جوینی، تسلیه ...، ۶۰) و او تا آخر ایام هلاگو (ربیع‌الآخر ۶۶۳/ژانویه ۱۲۶۵) بر همان منصب برقرار بود. در حالی که شماری از مورخان و نویسندگان از عظاملک در این دوره با همین عنوان یعنی حاکم بغداد یاد کرده‌اند (رشیدالدین، ۲/۱۰۴۹؛ مجدی، ۹۰۸) و به خصوص این فوطی (۴/۱۰۳۵) که ستایشگر خاندان جوینی بود، او را حاکم بغداد، بلکه کل عراق خوانده است، اما وصاف (ص ۴۱) فقط از نصب علی بهادر به حکومت بغداد سخن رانده، و ابدأً از حکومت یا نیابت حکومت عظاملک یاد نکرده است. به هر حال، چون اباقا خان به فرمانروایی نشست (رمضان ۶۶۳)، حکومت عراق و فارس را به سونجاق (سوغونجاق) آقا، از امرای بزرگ مغول، داد و عظاملک به عنوان نایب او بر حکومت بغداد ابقا شد و با این همه، به استقلال بر آنجا و بلکه بر عراق عجم فرمان می‌راند (خواندمیر، همان، ۱/۱۰۸؛ فصیح، ۲/۳۳۳؛ قزوینی، «لا»).

سوانح ایام عظاملک جوینی اندکی پس از این تاریخ آغاز

جوینی، ابوالمظفر علاءالدین عظاملک (د ۶۸۱ ق/۱۲۸۲ م)، دیوان‌سالار، امیر و مورخ نامدار عصر ایلخانان. عظاملک در ۶۲۲ یا ۶۲۳ ق/۱۲۲۵ یا ۱۲۲۶ م در خاندانی کهن از دیوانیان بزرگ خراسان زاده شد که بنا بر روایت‌هایی نسب خویش را به فضل ربیع می‌رساندند (ابن طقطقی، ۲۳۹-۲۴۰؛ ابن‌عنبه، ۱۸۰-۱۸۱) و به روزگار سلاجقه، خوارزمشاهیان و جانشینان چنگیزخان همواره منصب صاحب‌دیوانی و مستوفی‌الممالکی داشتند (جوینی، تاریخ ...، ۲/۲۸-۲۵۶-۲۵۸؛ وصاف، ۵۵؛ خواندمیر، حبیب ...، ۳/۱۰۴)؛ بیضاوی، ۹۴-۹۵؛ عقیلی، ۲۷۶؛ قزوینی، «یا» - «یب»، «یه» - «یو»؛ ذهبی، ۸۳).

از زندگی و تحصیلات عظاملک، پیش از آنکه وارد امور دیوانی شود، اطلاعی در دست نیست. از اشاره خود او که گفته است پیش از ۲۰ سالگی به کار تحریر و دیوان اشتغال داشته، و «به ممارست اشغال و ملابست اعمال، در اکتساب علم اہمال» کرده، و از نصیحت پدر خویش، بهاء‌الدین محمد، غافل مانده است و حالا (یعنی تاریخ نگارش مقدمه تاریخ جهانگشای در ۶۵۰ ق/۱۲۵۲ م) «۱۰ سال می‌شود که پای در راه اغتراب نهاده، و از تحصیل اجتناب نموده، و اوراق علوم نسج علیه العنکبوت شده» (همان، ۱/۷۶-۷۷)، پیدا است که از آغاز جوانی به امور دیوانی در دستگاه ارغون خان مغول، حاکم خراسان، اشتغال یافته بوده، و همراه خان مغول به سفرهای متعدد می‌رفته است (خواندمیر، همان، ۳/۱۱۳-۹۵).

گفته‌اند که نخستین سفر او با ارغون به مغولستان در ۶۴۴ یا ۶۴۵ ق، همراه پدرش بهاء‌الدین محمد اتفاق افتاد. در این سفر چون به طراز رسیدند، از مرگ گیوک‌خان مطلع شدند و مدتی همان‌جا ماندند و سپس به خراسان باز گشتند. در ۶۴۷ ق هم، ارغون رهسپار مغولستان شد و عظاملک را با خود برداشت و مدتی دراز در اردوی مغول ماندند. در ۶۴۹ آن‌دو برای شرکت در قوریلتهای جلوس منگوقاآن روانه قراقرم شدند و زمانی به آنجا رسیدند که انجمن پایان یافته، و منگوقاآن بر تخت نشسته بود. ارغون‌خان در رجب ۶۵۱ به خراسان بازگشت و عظاملک یک‌چند همان‌جا ماند تا فرمان صاحب‌دیوانی برای پدرش بهاء‌الدین صادر شود؛ و گویا در همین سفر به اشاره و خواهش دوستانش تألیف تاریخ جهانگشای را آغاز کرد (جوینی، همان، ۲/۲۵۵-۲۵۶؛ قزوینی، «کح» - «که»).

عظاملک چون به خراسان بازگشت، تا اوایل سال ۶۵۴ ق که هلاگوخان به دستور منگوقاآن به حکومت ایران و سرکوب اسماعیلیه منصوب و مأمور شد و ارغون به اردوی خان بزرگ رفت، همچنان در سلک کاتبان امیر مغول بود. ارغون پیش از حرکت، در شفورقان (سیورقان/شبیورغان)، از محال بلخ، پسر خود کرای محمد و امیر احمد بیتیکچی و عظاملک جوینی را به

the importance accorded to the channels (*asbāb*) by which conclusions are reached. In *kalām* as in *fiḥh*, it was above all the question of the *uṣūl* that interested the Imām al-Ḥaramayn.

Bibliography: in addition to the references in the article: Ibn Khallikān, Cairo no. 351; Subkī, *Ṭabaqāt*, ii, 7071; iii, 249-82; Ibn al-Aṭhīr, (ed. Tornberg), x, 77 (ann. 485); Ibn Taghribirdī, 771; Wüstenfeld, *Die Akademien der Araber*, no. 38; idem, *Shāfi'iten*, no. 365; Schreiner, in *Grätz' Monatsschrift*, xxv, 314 ff.; Brockelmann, I, 388.

(C. BROCKELMANN-[L. GARDET])

DJUWAYNĪ, 'ALĀ' AL-DĪN 'ATĀ-MALIK B. MUḤAMMAD (623/1226-681/1283), a Persian governor and historian, author of the *Ta'rikh-i dīhān-gushāy*, a work which is almost our only source on the details of his life. His family belonged to Āzād-wār, then the chief town of Djuwayn ([*q.v.*], No. 2). According to Ibn al-Ṭiḡṭakā (*al-Fakhri*, ed. Ahlwardt, 209) they claimed descent from Faḍl b. Rabī', the vizier of Hārūn al-Raṣhīd. 'Alā' al-Dīn's great-grandfather, Bahā' al-Dīn Muḥammad b. 'Alī, had waited on the Kh^wārazm-Shāh Tekīsh [*q.v.*] when in 588/1192 he passed through Āzād-wār on his way to attack Toghril II [*q.v.*], the last Salḡūq ruler of 'Irāk-i 'Adjam. His grandfather, Shams al-Dīn Muḥammad b. Muḥammad, was in the service of Sultan Muḥammad Kh^wārazm-Shāh [*q.v.*], whom he accompanied on his flight from Balkh to Nīshāpūr. At the end of his life the Sultān appointed him *Ṣāhib Diwān*, a post which he continued to hold under Sultan Djalāl al-Dīn: he died during the latter's siege of Akhlāt, *i.e.*, at some time between Shawwāl 626/August 1229 and Djumādā I 627/April 1230. His son, Bahā' al-Dīn, 'Alā' al-Dīn's father, is first heard of *ca.* 630/1232-3 in Nīshāpūr. Two of Djalāl al-Dīn's officers, Yaghan-Sonḡur and Karača, had been active in this area, and Čin-Temür, the Mongol governor of Khurāsān and Māzandarān, sent an army to dislodge them. Upon the approach of the Mongol forces Bahā' al-Dīn together with some of the chief notables of the town fled to Tūs, where they sought refuge in a castle amidst the ruins of the city. The governor of the castle handed them over to the Mongols, by whom, however, they were kindly received: Bahā' al-Dīn was admitted into the conquerors' service and held the office of *Ṣāhib Diwān* not only under Čin-Temür but under his successors Körgüz and Arḡhun Aḡa. In 633/1235-6 he accompanied Körgüz upon a mission to the Great Khan Ögedey, from whom he received a *payza* or "tablet of authority" and a *yarliḡh* or rescript confirming his appointment as *Ṣāhib Diwān*. On several occasions he was left in absolute control of the occupied territories in Western Asia while the governor was absent in Mongolia. In 651/1253, being then in his 60th year, it was his wish to retire from the public service, but to this the Mongols would not agree, and he died during the same year in the Iṣfahān region, whither he had been sent to carry out fiscal reforms.

'Alā' al-Dīn tells of himself that while still a youth he chose, against his father's wishes, to take a position in the *diwān*. He twice visited Mongolia in the suite of Arḡhun Aḡa, first in 647-9/1249-51 and then in 649-51/1251-3; upon the arrival of Hülegü in Khurāsān early in 654/1256, he was attached to his service and accompanied him on his campaigns against the Ismā'īlīs of Alamūt and the Baghdād Caliphate. It was 'Alā' al-Dīn who drew up the terms of surrender of the last Ismā'īlī Grand Master Rukn al-Dīn Khur-Shāh, and it was through his

initiative that the famous library of Alamūt was saved from destruction. In 657/1259, a year after the capture of Baghdād, he was appointed governor of 'Irāk-i 'Arab and Khūzistān, a post which he continued to hold for more than 20 years, though under Abaḡa, Hülegü's son and successor, he was nominally subordinate to the Mongol Sughunčāḡ. During his tenure of office he did much to improve the lot of the peasantry and it was said, with some exaggeration, that he restored these provinces to greater prosperity than they had enjoyed under the Caliphate: at the expense of 10,000 dīnārs of gold he caused a canal to be dug from Anbār on the Euphrates to Kūfa and Naḡjaf and founded 150 villages along its banks.

During the reign of Abaḡa both 'Alā' al-Dīn and his brother Shams al-Dīn [see below] the *Ṣāhib Diwān* were much exposed to hostile attacks, of which the consequences were more serious for the former than the latter. In the late autumn of 680/1281 he was arrested, at the instigation of a personal enemy, on the charge of embezzling from the Treasury the enormous sum of 2,500,000 dīnārs. On 4 Ramaḡān 680/17 December 1281, thanks to the intervention of certain members of the Il-Khān's family, he was released from custody, only to be almost immediately re-arrested on a charge of maintaining a correspondence with the Mamlūk rulers of Egypt. His arrival in Hamadān to answer this charge coincided with the Il-Khān's death and he was retained in custody until the election of Abaḡa's successor Tegüder or Aḡmad (1282-4), a convert to Islam, who at once gave orders for 'Alā' al-Dīn's release and reinstatement as governor. He did not long survive his rehabilitation. Tegüder's nephew, the future Il-Khān Arḡhun (1284-91), arrived in Baghdād in the winter of 681/1282-3 and reviving the old charge of embezzlement began to arrest the governor's agents and put them to the torture. News of these proceedings reaching 'Alā' al-Dīn in Arrān, where he then was, he had an apoplectic stroke and died on 4 Dhu 'l-Ḥiḡḡia 681/5 March 1283.

'Alā' al-Dīn's references to the defects in his literary education must certainly be put down to conventional modesty; he is praised by his contemporaries as a highly cultured man and a patron of poets and scholars; and his history was held up as an unrivalled model of style. The work is divided into three main sections: I. History of the Mongols and their conquests down to the events following the death of the Great Khan Güyük, including the history of the descendants of Djoči and Čaḡatay; II. History of the dynasty of the Kh^wārazm-Shāhs, based in part on previous works such as the *Mashārib al-tadjarib* of Abu 'l-Ḥasan Bayhaḡī and the *Djawāmi' al-'ulūm* of Fakhr al-Dīn al-Rāzī, and a history of the Mongol governors of Khurāsān down to the year 656/1258; III. Continuation of the history of the Mongols to the overthrow of the Ismā'īlīs, with an account of the sect, based chiefly on works found in Alamūt such as the *Sargudhasht-i Sayyidnā*; other works now lost are also quoted such as the *Ta'rikh-i Dīl wa Daylam* and the *Ta'rikh-i Sallāmi* (written for the Būyid Fakhr al-Dawla). The *Ta'rikh-i dīhān-gushāy*, which has considerably influenced historical tradition in the East, is for us also a historical authority of the first rank. The author was the only Persian historian to travel to Mongolia and describe the countries of Eastern Asia at first hand; it is to his work and the *Journal* of William of Rubruck that we owe practically all we know of the buildings in the Mongol capital of Kara-Ḳorum. The

1123

'Alā al-dīn 'Atā Malik ibn Muhammad al-Juwainī. One of the greatest Persian historians. Born at Azādwār in the district of Juwain, western Khurāsān, c. 1233; died in Arrān,⁴ 1283.

He traveled twice to Mongolia and back in 1249-1251, and in 1251-1253. He became secretary to Hūlāgū (Īl-khān from 1256 to 1265) and accompanied him in the expedition against the Assassins.⁵ When the fortress of Alamūt was taken by the Mongols in 1256, the famous library which was kept there was saved from complete destruction upon al-Juwainī's entreaty and handed over to him; al-Juwainī caused the heretical books to be destroyed and the others to be removed to the newly founded observatory of Marāgha. In 1256 he was appointed governor of Khurāsān, and in 1262 governor of Baghdād. Under Hūlāgū's successor, Abāgā (1265-1281), he continued as governor of Baghdād and helped to restore and

³ Karshūnī means Arabic written in Syriac script.

⁴ Arrān is the country between the rivers Kur and Aras (Cyrus and Araxes), east of the Gukchah lake.

⁵ For their early history, see vol. 1, 752.

Cüveynî, Alāeddin
Ata Melik
(Fark Tarih)

IA, III, 249-55
EI, II, 606-607.

S. II / 2
✓

آزادی و فعالیت علمی خود را از سر گرفته، مدارس و مکتب شیعی در بغداد در حمایت بنی جوینی آغاز به کار نمود. خطاط معروف و شاعر شیعی یاقوت مستعصمی (م ۷۰۰ق) در این مورد قصیده‌ای سروده در مدح صاحب ترجمه و آزادی‌های به دست آمده، مطلع آن چنین است:

الحمد لله قد مضى الترح
وقد اتانا السرور والفرح
وجاء صرف الزمان معتذراً
فكل ذنب جناه مطرح

و نیز بسیاری از علمای فریقین کتابهای مهم خود را در عصر فرمانروائی وی در عراق به نام او تألیف و اهداء نموده‌اند از جمله آنها استادش صفی‌الدین عبدالؤمن بغدادی رساله‌*التسرفیه* را در موسیقی و علامه حلی کتاب *الاسرار الخفیه فی العلوم العقلیه* خود را به نام وی تألیف کرده‌اند (*الاسرار الخفیه* ، دایرة المعارف شیعی، ۱۳۷۲). جوینی در ۶۷۰ق با رابعه دختر ابوالعباس احمد بن المستعصم بالله خلیفه عباسی ازدواج نمود و دارای سه فرزند به نامهای مأمون عبدالله و امین محمد و زبیده گردید. جوینی حکومت عراق را به دست داشت تا اینکه ارغون خان به سلطنت رسید و خراسان را تصرف نمود. چون ارغون برخلاف اسلاف خود متمایل به یهودیت بود، نکبت بنی جوینی آغاز گردید و اکثر سران بنی جوینی از جمله صاحب ترجمه را که از مبرزین و برجستگان سلسله بنی جوینی بود (در سرحد روم شرقی) به قتل رسانید. در تاریخ غیاتی مسطور است که خواجه عظاملک و صاحب دیوان وزیر اباقا خان و پسرش هرون روزی به زیارت نجف اشرف آمدند و خلقی کثیر از اکابر و ائمه فریقین با ایشان همراه بودند بعد از فراغت از مراسم زیارت سخن به ذکر امامت کشید و آخر هرون گفت ما از این مصحفی که بر سر ضریح مظهر امیرالمؤمنین (ع) نهاده است تفأل می‌نماییم و به آنچه اشارت رود قرار می‌دهیم چون نیت کرده مصحف را بگشادند در اول صفحه این آیه برآمد که قال یا هرون ما مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا إِلَّا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي... همگی حاضرین اظهار مذهب شیعه نمودند بر حسب وصیت وی پیکرش در نجف اشرف به خاک سپرده شد و همسر وی نیز در همان سال به دستور ارغون به قتل رسید.

منابع: *الاعلام*، ۶۳۱۸؛ *اعیان الشیعة*، ۶۰۹/۳، ۲۳۶/۱۰؛ *تاریخ العراق بین احتلالین*، ۲۶۹/۱ به بعد؛ *تاریخ علماء المستنصریه*، ۲۸۰/۱؛ *جامع التواریخ*، ۷۸۹/۲ به بعد؛ *الحوادث الجامعه*، ۳۶۸ به بعد؛ *ذکره المعارف الاسلامیه الشیعه*، ۶۹/۴؛ *کشف الظنون*، ۸۷۴/۱.

شهیدی صالحی

Coveyni, Hamelik

جوینی، علاء‌الدین ابوالمظفر عظاملک (۶۲۳-۶۸۱ق)

کرامت ذات و هم از جهت کفایت و کارآمدی و بالاخره از حیث عاقبت و فرجام غم‌انگیز ایشان بی‌درنگ در ذهن مطالعه کننده خانواده دیگری از وزرای بزرگ ایران را به یاد می‌آورد که از تمام جهات شباهت به ایشان داشته‌اند و آن همانا خانواده برمکیان... آغاز محنت جوینی از هنگامی شروع گردید که تکوادرخان احمد به قتل رسید و ارغون‌خان که تمایلات یهودی‌گری داشت به اریکه قدرت تکیه زد و سعدالدوله یهودی را وزیر خود تعیین نمود و نیز سعدالدوله تمام یهودیان را بر سر کار گماشت و امور مهمه مملکتی را به عهده آنان واگذار نمود. جوینی که از خصومت یهودیان با اسلام به ویژه با تشیع آگاهی داشت نخست به قم و اصفهان یا به بعضی از نواحی غربی یا خراسان گریخت ولی سرانجام توسط مأمورین ارغون خان دستگیر گردید و به مکانی موسوم به موبینه در ضواحی اهر در شعبان ۶۸۳ق به شهادت رسید و در همان ایام چهار فرزندش یحیی و فرج‌الله و مسعود و اتابک را به شهادت رساندند. فرزند پنجم او به نام زکریا، جان سالم به در برد. وی دارای مؤلفاتی است که مشهورترین آنها *دیوان شعر* و *شمسیه* در منطق می‌باشد.

منابع: *اعیان الشیعة*، ۶۰۹/۳؛ *از سمدی تا جامی*، ۲۷؛ *الانوار الساطعه*، ۱۷۲؛ *تاریخ العراق بین احتلالین*، ۳۲۶/۱؛ *تاریخ علماء المستنصریه*، ۱۶۷/۱ به بعد؛ *جامع التواریخ*، ۷۷۴/۲ به بعد؛ *الذریعه*، ۹-۱۲، ۵۴، ۱۱۴، ۲۳۰؛ *فرهنگ سخنوران*، ۳۰۵؛ *فرهنگ بزرگان اسلام*، ۵۷۷؛ *مجالس المؤمنین*، ۴۶۷/۲.

جوینی، شرف‌الدین هارون (شهید ۶۸۵ق) فرزند شمس‌الدین محمد صاحب دیوان از علمای امامیه و فرمانروایان شیعه عصر مغولی. وی پس از اخذ مقدمات علوم اسلام، در دربار پدرش نزد علما مدارج اجتهاد را از حوزه درس شیخ برهان‌الدین نسفی و شیخ صفی‌الدین عبدالؤمن بغدادی بیامود و فنون خط و خطاطی را از محضر یاقوت مستعصمی فراگرفت و در اکثر علوم عقلی و نقلی به درجه علمی نائل گشت. در ۶۷۱ق کرسی تدریس را در مدرسه نظامیه بغداد به خود اختصاص داد و آوازه بلند یافت و طلاب علوم دینی از اطراف و اکناف دور او حلقه زدند و کرسی کلام شیعه در بغداد منحصر به او منتهی گشت و علمای بسیاری از سنی و شیعه در حوزه وی تربیت یافتند و از ستونهای علم و علمای مدرسه نظامیه بغداد بود. وی پس از وفات عمویش علاء‌الدین جوینی صاحب دیوان (۶۸۲ق) به مقام فرمانروائی بغداد نائل گردید و صاحب دیوان گشت و این برای نخستین بار بود که حکومت عراق پس از سقوط دولت آل بویه به دست شیعیان اداره می‌گردید. در عصر او بازار علم و ادب رونق بسیاری یافت و بغداد عظمت گذشته خود را باز یافت. مدارس فلسفی و علمای شیعه مجدداً

سه شنبه سابع [و] عشرين ذی الحجه لسنة احدى [و] تسعين وستمائة ۴

(شب سه شنبه ۲۷ ذی الحجه سال ۶۹۱)

این همان تاریخچه است که در مجله یغما نیز از روی سند کهنه ای چاپ شده و درین جا شب سه شنبه هم بر آن افزوده می شود. چیزی که شک را یکسره از میان می برد اینست که حتماً روز ۲۷ ذی الحجه در سال ۶۹۱ روز سه شنبه مطابق با ۹ دسامبر ۱۲۹۲ بوده است^۱.

درین صورت من از آقای شاغل مالک این بیاض بسیار سپاس گزارم که دانش دوستی و گشاده دستی او و مهربانی خاصی که در امانت دادن این سفینه در باره من داشت، ما را یاری کرد که این مشکل جانگاہ را که سالها و شاید قرنها ناگشاده مانده بود بدین گونه بگشاییم.

طهران ۱۶ آبانماه ۱۳۳۷

Macelle-i Daniskede-i Edebiyat
c. VI/sayf. 1 (H-S. 1337) Tehran, s. 83-91.

15 MAYIS 1993

ADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN OKUMAN

نقد کتاب

تاریخ جهانگشای جوینی

The History of the World - Conqueror

ترجمه

John Andrew Boyle

ناشر

The University of Manchester

دو جلد ، 1958

این کتاب ترجمه کاملی است به انگلیسی از تاریخ جهانگشای جوینی که در حدود سال ۶۵۸ هجری قمری بقلم علاء الدین عطا ملک جوینی که از زمره فضلا و رجال مهم دوره مغول بوده تألیف گردیده و شامل اتفاقات تاریخی دوران مغولان و خوارزمشاهیان و اسمعیلیان میباشد. تاریخ مزبور باندک زمانی پس از تألیف شهرت زیادی بدست آورده بنحوی که بیشتر مورخین ایرانی و عرب آنرا بهترین و معتبرترین مرجع و مأخذ تاریخی دوره مذکور بشمار آورده اند. تا اوایل قرن نوزدهم کمتر کسی در اروپا اطلاعی از تاریخ جهانگشای جوینی داشت تا در سال ۱۸۲۴ میلادی بارن دسن (d'Ohsson) تاریخ دوران مغولان^۱ را برشته تحریر درآورد و تا امروز جامعترین تاریخی است که از دوران مزبور یکی از زبانهای اروپائی نگارش یافته است. مورخ مذکور اغلب اطلاعات خود را از تاریخ جهانگشای جوینی اقتباس نموده است ولی متأسفانه نسخه ای که از تاریخ نامبرده در دسترس وی قرار گرفته بود چندان معتبر نبوده و نیز در آن زمان کتابخانه ملی پاریس *Bibliothèque Nationale* اکنون ترجمه آن مورد بحث میباشد و پس از تصحیح

1- C. d' Ohsson. *Histoire des Mongols depuis Tchinguiz Khan jusqu' à Timour Bey ou Tamerlan* (2nd. ed.) 4 Vols. The Hague and Amsterdam, 1834-5.

c. Svegri: Atanetle

الجويني (غير إمام الحرمين)

عطا ملك^(١) بن محمد بن محمد بن محمد... بن الفضل بن الربيع،

الجويني، علاء الدين، أبو المظفر

٦٢٣ - ٦٨١* هـ

١٢٢٦ - ١٢٨٢ م

(١) في شذرات الذهب: «مالك» .

* في تاريخ الوفاة خلاف فيما بين سنتي ٦٨٠ - ٦٨٣ هـ ، ويحسم هذا الخلاف =

= د. محمد السعيد فيقول: «والصواب هو التاريخ المذكور في المعتمد»؛ أي ما أثبتناه وهو
سنة ٦٨١ هـ ..

١ - انظر: ما كتبه د. محمد السعيد جمال الدين في كتابه «دولة الاسماعيليه في إيران» عن

الترجم له وكتابه «جهانشكاي» .

٢ - السلوك/ للمقريري مج ١ : ٧٠٥ .

٣ - الحوادث الجامعة/ لابن القوطي ص ٤٢٣ .

٤ - مجمع الآداب في معجم الألقاب/ لابن القوطي ق ٢ ج ٤ : ١٠٣٦ .

٥ - المختصر في أخبار البشر (حوادث سنة ٦٨٠ هـ .

٦ - الفخري في الآداب السلطانية (ص ١٢٩-١٣٠) . - القاهرة: المطبعة الرحمانية .

٧ - تراث الإنسانية في ص ١١٨-١٣٢ .

٨ - الدليل الشافي على المنهل الصافي: ترجمة رقم ١٥٣٠ في ١ : ٤٤٢ .

07 MARTI 1995

MADANIYAT BILIM VE
EDNLE GULEN DOKUMAN

Manchester Medieval Sources Series

series advisers Rosemary Horrox and Janet L. Nelson

This series aims to meet a growing need amongst students and teachers of medieval history for translations of key sources that are directly usable in students' own work. It provides texts central to medieval studies courses and focuses upon the diverse cultural and social as well as political conditions that affected the functioning of all levels of medieval society. The basic premise of the new series is that translations must be accompanied by sufficient introductory and explanatory material and each volume therefore includes a comprehensive guide to the sources' interpretation, including discussion of critical linguistic problems and an assessment of the most recent research on the topics being covered.

already published in the series

John Edwards *The Jews in Western Europe*

Paul Fouracre and Richard A. Gerberding
Late Merovingian France

Chris Given-Wilson

Chronicles of the Revolution, 1397-1400: the reign of Richard II

P. J. P. Goldberg *Women in England, c.1275-1525*

Rosemary Horrox *The Black Death*

L. Nelson *The Annals of St-Bertin: ninth-century histories, volume I*

Timothy Reuter *The Annals of Fulda: ninth-century histories, volume II*

R. N. Swanson

Catholic England: faith, religion and observance before the Reformation

Jennifer Ward *Women of the English nobility and gentry, 1066-1500*

forthcoming titles will include

Ross Balzaretti *North Italian histories, AD 800-1100*

Simon Lloyd

The impact of the crusades: the experience of England, 1095-1274

Alison McHardy *The early reign of Richard II*

Edward Powell *Crime, law and society in late medieval England*

Ian Robinson *The pontificate of Gregory VII*

Richard Smith

Sources for the population history of England, 1000-1540

GENGHIS KHAN

THE HISTORY OF THE WORLD CONQUEROR

by

'Ala-ad-Din 'Ata-Malik Juvaini

translated from the text of
Mizra Muhammad Qazvini

by

J. A. BOYLE

with a new introduction and bibliography by
David O. Morgan

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	61060
Tas. No:	950.2 JUV.G

MANCHESTER UNIVERSITY PRESS
UNESCO PUBLISHING

MADDE YAYINLANDIKTAN 1997
SONRA GELEN DOKÜMAN

09 HAZİRAN 1995

- Sancar
- Cüveynî Atabeglerin

'ATEBETÜ'L-KETEBE'YE GÖRE SANCAR İMPARATORLUĞUNUN YÖNETİMİ

Ann K. S. LAMBTON

Çeviren: N. KAYMAZ

BADE YATIRILDIRTAN
SONRA SELEN DOKUMAN

19 1 AGUSTOS 1993

T. T. K. Belleteri, c. XXXVII/sayı: 147,

s. 365-394.

Dergi / Kitap
Kütüphane de Marcotte

İran'daki İslâm kurumlarının incelenmesi belgelerin eksikliği yüzünden güçleşmektedir. Bu eksikliğin nedeni, bir zamanlar var olan belgelerin tümünden yok olmuş bulunması da değildir. Bir çok yasal bağitlar ve işlemler, özellikle *şer'î* yasaya karşın, töre ile ilgili olanlar, yazılmaksızın yapılmıştı. Üstelik yerel sorunlar söz konusu olduğunda, tutanak tutma yöntemi, başka yerlerde olduğu gibi, İran'da da yorucu bir yöntemdi; sonra, her köy yaşlısının bildiğini kayda geçirmek gereksiz görünmüş olmalıdır. İran'daki İslâm kurumlarını inceleyen karşımıza çıkan başka bir güçlük de, kaynakların terimleri sık sık karışık bir biçimde kullanmasıdır. Bunların bazıları hem genel, hem teknik bir anlamda kullanılırlar. Tek bir terim, ayrı ayrı bir takım kurumları gösterebildiği gibi, her hangi bir terimin anlamı hem zamana, hem de yere göre değişebilmektedir. Üzerinde durulacak devir için özellikle söz konusu olan bu belirsizliğin örnekleri, *ıktâ'*, *nâ'ib*, *şahne** ve *re'is'*dir. Bir başka karışıklık da, ek görev uygulamasının genel oluşu ve bir kişinin üzerinde birden çok görev bulunduğu zaman, kaynakların bu görevlerin her birini ilgilendiren nitelik ve işlevleri (fonksiyonları) her zaman açıkça ayırdetmeyişidir.

Bununla birlikte elimizde, Müeyyidü'd-Devle Münteccebü'd-Din Bedî' Atâbeg el-Cüveynî'nin yazmış olduğu 'Atebetü'l-kebebe' de, Sancar'ın saltanatı için (511-52/1117-57) olağanüstü zenginlikte bir belgeler koleksiyonu var. Farsça metin, Mîrzâ Muhammed Kazvî'nin yazdığı bir giriş ile birlikte, 'Abbâs İkbâl tarafından yayınlanmıştır¹. Buradaki belgelerin bir kısmı, Münşâ'ât-ı 'ahd-ı Selcûkî ve Hârezmşâhlân ve evâ'il-i 'ahd-ı Muğul² denen koleksiyonun içinde de

* Yazar makalede bu kelimeyi *şihne* biçiminde yazmaktadır. [çeviren].

¹ Tahran, 1950.

² Bkz. V. Rosen, *Les manuscrits persans de l'Institut des Langues Orientales*, Petrograd, 1886, No. 26, s. 146-59.

- Civeyni Atawetlik
- Ilhanlik

دکترا وودا صفهانیا *

خاندان جوینی در دستگاہ ایلخانان

مقدمه

درا وایل قرن هفتم هجری (سیزده میلادی) اقوام چادر نشین مغول تحت فرماندهی چنگیزخان از مشرق آسیا سرا زیر شدند و کشورهای آباد و متمدن چین و ایران و گرجستان و آسیای مغربه طور کلی سرتاسر آسیا بجز شبه قاره هند، تا اروپای مرکزی را مقهور قدرت نظامی و ایلغار خود ساختند و بر آن نواحی مسلط گردیدند و از آنجائی که فاقد تجربه جهاننداری و ملکداری بودند و به ناچار برای اداره سرزمین های وسیع اشغال شده زدولت مردان این مناطق استفاده کردند و چاره ای جز آن نینداشتند زیرا فاقد تجربه لازم سیاسی و فرهنگی بودند. چنان که خود چنگیز با تا تا کوس ایغوری در امور مربوط به اقوام آسیای خاوری و میانہ و با یلوچوت سالی چینی برای مسایل سرزمین چین و نیز با محمود دیلواج ماوراالنہری در باب مسایل کشورهای اسلامی آسیای باختری همواره در مشاوری و مصلحت اندیشی بوده است.

نشریه

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه تبریز

2 طالع آ بهار 1369

سال 33 شماره مسلسل 134

171-175

MAADHE SIKH
SOPRA GELLEN DOKÜMANI

16 EYLÜL 2007

کتابخانه
تاریخی
Ceyhan Atamanlı
Tarihî Kitaplığı

نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی
شماره ۱۳۳

منصور ثروت*

سه نکته مبهم
در
« تاریخ جهانگشای جوینی »

۱- در ذکر تنمّه احوال ایدی قوت آمده است :
« ... منکسار نوین تفحص احوال آغاز نهاد . و سبب انکار ایدی قوت کار
عقوبت و مطالبه به پای می داشتند و دست های او چنان بیستند که از بی طاقتی بر روی
افتاد. چوبی در شقیقه او محکم شد. موکل چوب از شقیقه بر کشید. جزای عمل
را هفده چوب استوار بر موضع ازار قایم مقام شد... »
در توضیح و تفسیر این عبارت، مرحوم قزوینی در ذیل همان ورق آورده اند:
« یعنی سزای این عمل موکل را ، که بر ایدی قوت ترحم نموده ، چوب
را از شقیقه او بیرون کشیده ، هفده چوب بر سرین موکل زدند . »
ماجرا بر این است که : بلائیت کچی را عده ای از مخالفان منکوقاآن نزد
ایدی قوت فرستادند و وی را در ایجاد شورش علیه منکوتشجیع نمودند. توطئه
بر این قرار بود که بر سر مسلمانان هنگام نماز بریزند و آنها را قتل عام و غارت کنند.

* گروه ادبیات فارسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز .

جمعه
عدد
عدد
عدد

نشریه

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه تبریز

۳

پاییز ۱۳۶۳
سال ۳۲ شماره مسلسل ۱۳۳

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI / 2253
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Kültür Eserleri Dizisi / 238

ALAADDİN ATA MELİK CÜVEYNÎ

TARİH-İ CİHAN GÜŞA

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yayın ARGİT Bölümü	
Dem.No.	116.103
Tes.No	950.2 CÜV.T

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Çeviren:

Prof. Dr. MÜRSEL ÖZTÜRK

Ankara - 1998

developed till the thirteenth century, Ibn al-Athīr's work being the best example of this Arabic style. But they surpassed this example by the depth of their historical understanding, by their consideration of social and economic factors in the evolution of mankind and by a pragmatism of their works, Rashīd al-Dīn, moreover, by the breadth of his historical view that included China and India as well as the history of the Mongolian tribes before Chingiz-Khān and the evolution of Europe, according to Martinus Polonus's then well-known synopsis.

Unfortunately, rhetoric became an influential factor in Persian historiography in the beginning of the fourteenth century. Vaṣṣāf, a historian of deep insight into the historical evolution, thought it necessary to embellish his important contribution by rhetorical phrases, so that even the Persians themselves need a dictionary for reading this book; therefore the Persian lithographs add always a list of rare words to it.

Vaṣṣāf's example influenced Persian historiography for centuries. It is as important a historical source as it is complicated with regard to the style for European and modern Iranian readers. The style overwhelmed the sense for the historical facts. The enjoyment of this style, possible only for a very small class of well-trained scholars and men of letters, obscured the true purpose of historiography for many centuries and turned this literature—despite its high value as source—into a surrogate of modern European historical fiction: the style, the arrangement of facts, was often more important than the historical truth.

It lasted for several centuries until the Persian historiography overcame this trend. In the meantime it had adopted the ideology of the Arabic descriptions which regarded world history as the history of the salvation of God's own people—the Muslims—by His revelation. This ideology answered to the now wholly Islamized, later on Shi'itized Persian nation; consequently this trend of the Persian historiography remained dominant until the irruption of modern European secularized thinking. With this statement we are transgressing the threshold of the present time which we do not intend to describe in this paper.

HISTORIANS OF THE MIDDLE EAST

Edited by BERNARD LEWIS AND P. M. HOLT
OXFORD UNIVERSITY PRESS LONDON 1962
DN: 58974

5. 133-137.

16 MAR 1969

11. JUVAYNĪ AND RASHĪD AL-DĪN AS SOURCES ON THE HISTORY OF THE MONGOLS

J. A. BOYLE

Reader in Persian Studies in the University of Manchester

It is difficult to think of two historians more dissimilar, whether in style or in their approach to their subject, than Juvaynī and Rashīd al-Dīn. Juvaynī is a master of that ornate and elaborate prose which was already in his day the normal vehicle of historical writing; Rashīd al-Dīn has no literary pretensions whatsoever and uses the plainest and most straightforward language, probably dictating his work, as Nizām al-Mulk before him. Juvaynī, his feet firmly planted in the pre-Mongol past, is still concerned with justifying, as much to himself as to his readers, the terrible calamities that had overtaken Islam; Rashīd al-Dīn, writing at a time when these calamities were dim and distant memories, accepts the *Pax Mongolica* as the natural order of things.¹

Nevertheless, as sources on the history of the Mongols, the two historians are generally assumed to be in broad agreement, Juvaynī being simply the older and Rashīd al-Dīn the fuller authority. Such an assumption is not borne out by a detailed comparison of the two authors. It is true that in certain parts of his history, notably in the account of the campaign in the West, Rashīd al-Dīn follows Juvaynī almost word for word, but even here there are, as we shall see, interpolations from a Far Eastern source, and it is incorrect to assert with Barthold² that this part of his work is based 'exclusively' upon Juvaynī.

The impression that the two authorities are in general harmony is partly due to the reliance of historians of the Mongols on the work of d'Ohsson, who does not always make it clear which authority he is quoting. It is this uncertainty that has led Grousset³ to attribute to Juvaynī and Rashīd al-Dīn jointly and Martin⁴ to Juvaynī alone, a death-bed speech of Chingiz-Khān which is actually taken from Rashīd al-Dīn and is inconsistent with the facts as given by Juvaynī. According to the latter there were present at the Conqueror's bedside not only Chaghatai, Ögedei, and Tolui, but also the comparatively obscure Kölgen, who afterwards met his death in Russia, and two sons not mentioned in the extant Far

¹ For a detailed comparison of the two historians see Minorsky, 'Caucasica III: the Alān Capital Magas and the Mongol Campaigns', *BSOAS* (1952), xiv/2, 221-2.

² *Turkestan down to the Mongol invasion*, p. 45.

³ *L'Empire Mongol*, pp. 277-8.

⁴ *The rise of Chingis Khan and his conquest of North China*, pp. 302-3.

MADDE YASIRIYAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- Cüveyni, Atâ Melik

یاداشتهای علامه فقید محمد قزوینی

بر جهانگشای جوینی

گردآوری محمد روشن

مربوط به جلد اول

ص ۱۴	د مقدمه	س ۱۴	بحر متقارب
ص ۴	یا مقدمه	س ۴	ناقص
» ۱۰	» ۱۰	» ۱۰	یب الفوطی
» ۶	» ۶	» ۶	ششتری لابد جوینی ...
» ۶	» ۶	» ۶	ابن الطّقطقی در « الفخری » ...
» ۱۶	» ۱۶	» ۱۶	البغدادی صاحب « التوسل الی التوسل » ...
» ۱۷	» ۱۷	» ۱۷	متواری گشت
» ۱	» ۱	» ۱	اوایل جزو اول از ج ۳ ص ۶۰
» ۲۴	» ۲۴	» ۲۴	... سیاه بوده آنرا قراتمغا ...
» ۱	» ۱	» ۱	مشابرة . و اظب علیه و داومه
» ۹	» ۹	» ۹	عنا . المشقة و التعب
» ۱۹	» ۱۹	» ۱۹	تؤتی الملك ... آیه
» ۱۵	» ۱۵	» ۱۵	طبع طهران . بمبئی . سهو قلم است ، چه مکرر

از جمله ص عو و اصرح از آن در ص ز گفته ام که طبع بمبئی است .

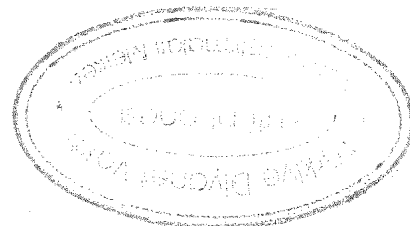
سرشکک لعلم ازان دم به دم ز چشم تر افتد

که هر که فاش کند راز مردم از نظر افتد
و سن فی الحال گریان شدم و در پایش افتادم و سوگند یاد کردم که
هرگز این سخن بر زبان من نگذشته است و سخن ارباب غرض را قبول
نمی باید کرد، زیرا که دل ارباب غرض وطن رنج و سرخ است . ایشان
بواسطه حسد ازین نوع سخنان بسیار خواهند گفت، امید که بعد ازین
سخن ایشان در معرض قبول نیفتد .

بیت

همیشه راز تو در میان جان باشد بریده باد زبانم اگر چنان باشد
دیگر مشکن خاطر احباب ای مه
بر راه تو هر زمان فشانم دل و جان گرنقش دگر زنی تو بر آب ای مه
و چون از من این رباعی شنید گریان شد و استغفار کرد و یکدیگر را
در کنار گرفتیم

الحمد لله علی نعمائه و الصلوة علی محمد و احبابه . تمت
الکتاب یعون الملك الوهاب فی رمضان المبارك سنة ۸۹۸ .

علاء الدين عطا ملك الجوهري هاكم العراق بعد انقضاء الخلافة العباسية في بغداد

تأليف

الدكتور محمد السعيد جمال الدين

الأستاذ المشارك بجامعة عين شمس بالقاهرة
والامام محمد بن سعود الاسلامية بالقصيم

حقوق الطبع محفوظة للمؤلف

Türkiye Diyanet Vakfı İslâmî Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	55356
Tas. No:	117

الطبعة الأولى

١٤٠٢ هـ - ١٩٨٢ م

16 NISAN 1999

Cüveynî Atamelek 'ALĀ'ADDĪN ĞUWAINĪ

'Alā'addīn 'Aṭā'malik b. Muḥammad Ğuwainī, ein persischer Historiker, wurde 623/1225 im Bezirk von Ğuwain geboren. Er trat schon in jungen Jahren in den Dienst der Mongolen und bekleidete mit kurzen Unterbrechungen bis zum Ende seines Lebens verschiedene hohe Ämter. Im Jahre 657/1259 wurde er zum Gouverneur des 'Irāq-i 'Arab von Bagdad ernannt. Er starb 681/1283 in Arrān.

In der islamischen Literatur nimmt er eine hervorragende Stellung ein durch sein historisches Werk *Ta'riḥ-i Ğāhān-ġušāi*, das er in einem "Stil unerreichbaren Musters" verfaßte. Die Bedeutung des Werkes über die Geschichte der Mongolen für die Geographiegeschichte wird besonders im ersten Band deutlich, der "ihre Eroberungen bis zu den Ereignissen nach dem Todes Khāns Guyük" behandelt. Er erweist sich darin, mit den Worten von W. Barthold, "als einziger persischer Geschichtsschreiber, welcher die Reise nach der Mongolei gemacht und ostasiatische Länder aus eigener Anschauung beschrieben hat; neben dem Reisebericht von Rubruk¹ verdanken wir dem *Ta'riḥ-i Ğihān-Kušāi* wohl alles, was wir über die Bauten in der mongolischen Hauptstadt Qarāqōrum wissen."²

Zu den Quellen und Studien s. W. Barthold in: EI¹ I, 1115-1117; W. Barthold, J.A. Boyle in: EI² II, 606-607; M. Qazwīnī, sein Vorwort zur Ed.; Sarton II, 1123-1124; J.H. Kramers in: EI¹ Erg.-Bd., S. 71; Kračkovskij S. 372-373 (arab. Übers. S. 371).

Ta'riḥ-i Ğāhān-ġušāi, zu den Hss. s. Storey I, 260-264; hsg. von M.M. Qazwīnī, in drei Bänden, Leiden - London 1912-1931, Nachdruck Teheran 1933.

IBN KAMMŪNA

'Izzaddaula Sa'd b. Maṣṣūr b. Abī Sa'd b. Hibatallāh Ibn Kammūna al-Isrā'īlī al-Baġdādī, ein konvertierter jüdischer Gelehrter, interessierte sich vor allem für Philosophie und Theologie. In einer bisher nicht

¹ D.h. Wilhelm von Rubruk, welcher sich als Gesandter des Königs Ludwig IX. zum Zweck der Christianisierung der Mongolen in die Mongolei begeben hatte (von 1253-1255), s. Hennig, *Terrae Incognitae* III, 47-60.

² W. Barthold in: EI¹ I, 1116.

MADDE YAYINLANIR TAA
SONRA İZLENİ YAZILIR

11 9 ŞUBAT 2011